

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A
REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ROLE POLICIE ČR PŘI ZVLÁDÁNÍ UPRCHLICKÉ
KRIZE: PRÁVNÍ RÁMEC A PRAXE**

Autor práce: Barbora Knížová, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: doc. JUDr. PhDr. Jiří Bílý, CSc.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2025

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Barbora Knížová, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Role Policie ČR při zvládání uprchlické krize: Právní rámec a praxe

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: The Role of the Police of the Czech Republic in Managing the Refugee Crisis: Legal Framework and Practise

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce doc. JUDr. PhDr. Jiří Bílý, CSc.

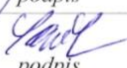
Datum zadání bakalářské práce: listopad 2024

Cíl bakalářské práce: Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit roli Policie České republiky při zvládání uprchlické krize de lege lata, tedy se zaměřením na právní rámec a praktické aspekty její činnosti.

Vedlejším cílem bakalářské práce je navrhnout faktická a legislativní řešení postupu Policie České republiky, která by byla vhodná zavést de lege ferenda.

Student: Barbora Knížová, DiS.	15. 11. 2024 datum	 podpis
Vedoucí práce: doc. JUDr. PhDr. Jiří Bílý, CSc.	27. 11. 2024 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	2. 12. 2024 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	9. 12. 2024 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	10. 12. 2024 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. JUDr. PhDr. Jiří Bílý, CSc., za metodické vedení práce, respondentům a odpovídajícím expertům v dané problematice.

ABSTRAKT

KNÍŽOVÁ, B. *Role Policie ČR při zvládnání uprchlické krize: Právní rámec a praxe*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2025. 88 s. Vedoucí bakalářské práce: doc. JUDr. PhDr. Jiří Bílý, CSc.

Klíčová slova: uprchlická krize, migranti, uprchlík, Policie ČR, cizinecká policie

Bakalářská práce se zabývá rolí Policie České republiky při řešení uprchlické krize na území České republiky s důrazem na právní úpravu, dle které postupuje a na samotné praktické aspekty.

Práce mimo jiné popisuje činnost cizinecké policie v rámci problematiky uprchlické krize a legislativního postupu dle zákona č. 326/1999 Sb. zákona o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. Teoretická část je především tvořena ze základních pojmů v rámci uprchlické krize, dělení policie v této problematice a činnosti cizinecké policie, které vycházejí z odborné literatury.

V rámci praktické části jsou zjišťovány postupy příslušníků Policie České republiky (dále jen PČR) při zvládnání uprchlické krize a návrhy na její zlepšení. Součástí práce je také dynamika nelegální migrace v České republice v letech 2015–2024. Komparativní analýza srovnává názory mezi policisty z přímého výkonu služby a s experty na vyšších manažerských pozicích v problematice uprchlické krize a na základě těchto názorů a postřehů z praxe ukládá návrhy na její zlepšení.

ABSTRACT

KNÍŽOVÁ, B. *The Role of the Police of the Czech Republic in Managing the Refugee*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2025. 88 pgs. Supervisor: doc. JUDr. PhDr. Jiří Bílý, CSc.

Key words: refugee crisis, migrants, Police of the Czech Republic, Immigration police

This bachelor thesis deals with the role of the Police of the Czech Republic in addressing the refugee crisis within the territory of the Czech Republic, with an emphasis on the legal framework governing its actions and the practical aspects of its operations.

Among other things, the thesis describes the activities of the Immigration Police in the context of the refugee crisis and the legislative procedures based on Act No. 326/1999 Coll., on the Residence of Foreign Nationals in the Czech Republic and on the Amendment of Certain Acts. The theoretical part primarily consists of fundamental concepts related to the refugee crisis, the division of police responsibilities in this area, and the activities of the Immigration Police, as drawn from professional literature.

The practical part examines the procedures followed by members of the Police of the Czech Republic (hereinafter referred to as “PČR”) in managing the refugee crisis and proposes improvements. The thesis also includes an analysis of the dynamics of illegal migration in the Czech Republic from 2015 to 2024. A comparative analysis contrasts the perspectives of frontline police officers with those of experts in higher managerial positions in the field of the refugee crisis. Based on these insights and practical observations, the study presents recommendations for improvement.

Obsah

Úvod.....	10
1 Cíl a metodika bakalářské práce	11
2 Obecné pojmy v problematice uprchlické krize.....	12
2.1 Nelegální migrace.....	12
2.2 Nelegální migrant	12
2.3 Tranzitní nelegální migrace	12
2.4 Schengenský prostor.....	12
2.5 Vnější schengenská hranice.....	13
2.6 Vnitřní schengenská hranice	13
2.7 Nedovolené překročení státní hranice	13
3 Uprchlická krize	15
3.1 Válečný uprchlík	17
3.2 Dočasná ochrana.....	17
3.3 Doplnková ochrana.....	17
3.4 Ochrana válečných uprchlíků	18
3.5 Azylová problematika	18
3.6 Problematika azylového a extradičního řízení	18
4 Právní rámec činnosti Policie České republiky.....	20
4.1 Činnosti služby cizinecké policie	20
4.2 Činnost služby na území České republiky – odbory cizinecké policie	20
4.3 Organizace služby cizinecké policie v rámci policie	21
4.3.1 Nové organizační součásti Ředitelství služby cizinecké policie.....	23
4.4 Právní předpisy upravující cizineckou problematiku.....	24
4.5 Prameny cizineckého práva v ČR	25
4.6 Národní právní úprava.....	25
4.6.1 Evropské migrační pakty.....	26
5 Postupy Policie ČR v praxi	27

5.1	Mezinárodní policejní spolupráce	27
5.2	Vysílání policistů do zahraničí	27
5.2.1	Národní tým stálého útvaru Evropské pohraniční a pobřežní stráže – agentura FRONTEX.....	27
5.2.2	Společné zahraniční hlídky	28
5.3	Postup Policie ČR na území České republiky	30
5.3.1	Pobytová kontrola	30
5.3.2	Základní úkoly odboru cizinecké policie	31
5.3.3	Kontrola kriminality cizinců	31
6	Zjištění nelegálního pobytu.....	33
6.1	Ukončení přechodného pobytu.....	33
6.2	Výjezdní příkaz	33
6.3	Správní vyhoštění	34
6.4	Překážka k vycestování „vízum strpění“	35
7	Empirická část.....	36
7.1	Statistické údaje nelegální migrace	36
7.2	Dotazníkové šetření	40
7.3	Příklady z praxe cizinecké policie.....	53
7.3.1	Padělání a pozměnění veřejné listiny – zjištění nelegálního pobytu.....	53
7.3.2	Zjištění nelegálního pobytu, dodání do výkonu trestu odnětí svobody, padělání a pozměnění veřejné listiny	54
7.4	Řízené rozhovory	55
7.4.1	Výstup empirické části – rozhovory	58
7.5	Komparace mezi dotazníkovým šetřením a řízenými rozhovory.....	59
	Závěr	60
	Seznam použitých zdrojů	65
	Seznam zkratk	67
	Seznam tabulek a grafů	68

Seznam příloh.....	69
Přílohy	69
Příloha I: Seznam otázek s nabízenými odpověďmi v dotazníkovém šetření, v období od 19. 10. 2024 do 24. 11. 2024.....	69
Příloha II: Rozhovor s vedoucím Odboru cizinecké policie hlavního města Prahy, ze dne 7. 2. 2025.....	72
Příloha III: Rozhovor s policistou zařazeným pod Odborem cizinecké policie hlavního města Prahy, oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort, ze dne 18. 2. 2025.....	78
Příloha IV: Rozhovor s vedoucím oddělení pobytu cizinců Prahy I. Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky, ze dne 26. 2. 2025.	82

Úvod

Problematika uprchlické krize a nelegální migrace patří mezi výzvy současné Evropy a České republiky. Zatímco v minulosti byla Česká republika spíše tranzitní zemí, v posledních letech se setkáváme s čím dál tím vyšším počtem přijatých uprchlíků a to zejména v důsledku vojenského konfliktu na Ukrajině. Významnou rolí při zvládnutí uprchlické krize hraje Policie České republiky, zejména cizinecká policie, která vyhledává nelegální migraci a kontroluje pobyt cizinců na území České republiky.

Téma práce bylo zvoleno z hlediska aktuálnosti a osobního zájmu autorky práce, služebně zařazenou pod Odborem cizinecké policie a působením ve společných hlídkách při ochraně vnějších hranic schengenského prostoru.

Práce je rozdělena na teoretickou část, kde jsou vymezeny základní pojmy dané problematiky a praktickou část, která se soustředí na zjištěná fakta z praxe.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem této práce je zhodnotit roli a postupy Policie České republiky, při zvládání uprchlické krize *de lege lata*, tedy se zaměřením na právní rámec a praktické aspekty její činnosti. Dále zjišťuje, zda postupy Policie České republiky jsou účinné a navrhuje zlepšení postupu, která by byla vhodná zavést *de lege feranda*. Teoreticko-metodická analýza je tvořena z vymezení základních pojmů v rámci uprchlické krize a vymezení činnosti především cizinecké policie. Konkrétní činnosti cizinecké policie a cizinecké problematiky interpretují literární zdroje především z Policejní akademie České republiky v Praze.

Zjišťované postupy policie v praxi jsou získány z dotazníkového šetření, v kterém jsou respondenti policisté z přímého výkonu služby, napříč všem útvarům policie z České republiky. Získané informace o dynamice uprchlické krize jsou interpretovány pomocí statistických údajů, které vycházejí z činnosti Policie ČR. Návrhy na faktická a legislativní řešení postupu Policie ČR *de lege feranda* vychází z praxe a zkušeností expertů cizinecké policie a Odboru azylové a migrační politiky, (dále jen OAMP) a samotných poznatků autorky práce.

2 Obecné pojmy v problematice uprchlické krize

2.1 Nelegální migrace

Nelegální migrace je nedovolené překročení státní hranice, pozbytí platnosti podmínek pro pobyt, např. uplynutím platnosti víza nebo povolení k pobytu a používání padělaných nebo pozměněných cestovních dokladů.¹

2.2 Nelegální migrant

Cizinec, který vstupuje na území daného státu bez platného oprávnění, nebo v daném státě pobývá bez platného oprávnění. Každý cizinec, který podléhá vízové povinnosti, musí splňovat podmínky pro vstup do schengenského prostoru, dále musí být ověřeno, že nepředstavuje riziko pro daný stát.²

2.3 Tranzitní nelegální migrace

Tranzitní nelegální migrací se rozumí migrace přes území daného státu, bez náležitostí nutných ke vstupu na jeho území. Účelem není setrvání na území, nýbrž pouze přesun do jiné cílové země.

2.4 Schengenský prostor

Schengenský prostor, nebo také Schengen, je společné území států, na jejichž vnitřních hranicích nejsou prováděny hraniční kontroly osob.

Upravuje jej Nařízení Evropského parlamentu a Rady Evropského společenství (dále jen ES) č. 562/2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex), Evropský parlament a Rada Evropské unie.³

Schengenský prostor tvoří: Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Island, Itálie, Lichtenštejnsko, Litva, Lotyšsko,

¹ SMETANA, M., *Činnost cizinecké policie I*, Praha, Policejní akademie České republiky v Praze, 2021, s. 76, ISBN: 978-80-7251-526-4.

² SMETANA, M. a kol. *Činnost cizinecké policie II*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2023, s. 13. ISBN 978-80-7251-547-9.

³ KURŽEJA, J., *Cizinecká policie a Evropské právo*, Policejní akademie České republiky v Praze, Praha, 2007, s. 64, ISBN: 978-80-7251-272-0.

Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko a Švýcarsko.

2.5 Vnější schengenská hranice

Vnější schengenskou hranicí se rozumí pozemní, vzdušné a mořské hranice členských států schengenského prostoru, nikoli členských států Evropské unie, pokud nejsou vnitřními hranicemi. Vnější hranice se nacházejí pouze na hraničních přechodech umístěných na mezinárodních letištích.

2.6 Vnitřní schengenská hranice

Vnitřní schengenskou hranici se rozumí společné pozemní hranice členských států schengenského prostoru, nikoli členských států Evropské unie.

Vnitřní hranice tvoří společné pozemní hranice se sousedními státy, včetně říčních a jezerních hranic.⁴

2.7 Nedovolené překročení státní hranice

Nedovolené překročení státní hranice je obligatorním znakem trestného činu organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 Sb., trestního zákoníku. Tento pojem není v trestním zákoníku nijak definován, pro jeho definici je tedy třeba využít jiných právních předpisů v kombinaci s judikaturou českých soudů.

(1), „Kdo pro jiného organizuje nedovolené překročení státní hranice nebo jinému umožní či mu pomáhá nedovoleně překročit státní hranici nebo jinému po nedovoleném překročení státní hranice umožní či mu pomáhá přepravit se přes území České republiky nebo takové přepravení organizuje, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.“⁵

⁴ MV ČR OAMP *Nelegální migrace v ČR* [online] PRAHA MV ČR [10. 10. 2024] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/nelegalni-migrace-v-ceske-republice.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>.

⁵ § 340 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku

Státní hranice je představována tzv. čarou státních hranic, která je tvořena množinou bodů, jež určují průběh státních hranic na zemském povrchu. Za státní hranici považujeme taktéž prostor letiště. Státní hranice rozlišujeme na vnitřní a vnější.

3 Uprchlická krize

Prvopočátek uprchlické krize – migrace v ČR sahá již do 17. století, tehdy se jednalo primárně o náboženské důvody, do 1. světové války se dále jednalo o ekonomické důvody a v období po 2. světové válce a revoluce se jednalo o důvody politické. Důvody a příčiny migrace spočívají zejména v ekonomické nedostatečnosti některých třetích zemí, nedostatku pracovních příležitostí, malého výdělku, špatného nebo neexistujícího sociálního zabezpečení, nedostatečné zdravotní péče, především ve východních zemích. Do roku 2007 byla Česká republika především tranzitní zemí, po vstupu České republiky do Evropské unie se stala i zemí cílovou.⁶ Vznik novodobé uprchlické krize přišel do ČR v roce 2015, a to z důvodu problémů na Blízkém východě, mezi další příčiny, samozřejmě patří vojenské konflikty a příchod Islámského státu.⁷ Na začátku září 2015 vznikla v Maďarsku migrační krize, kvůli které byla zrušena vlaková spojení do Německa, jelikož v té době přijíždělo do Mnichova každý den okolo 14 000 lidí, což pravděpodobně zapříčinilo volání kancléřky Merkelové, která Syřanům nabízela pomoc.⁸

V uplynulých letech přišlo do Evropy několik desetitisíců migrantů, tyto je třeba rozdělovat na uprchlíky a ekonomické migranty. Uprchlíci utíkají ve snaze zachránit si život, nebo za účelem sloučení rodiny. Od uprchlíků se odlišují ekonomičtí migranti, kteří do Evropy přicestovali za účelem zlepšení si své životní úrovně.⁹ V členských státech Evropské unie jsou subjekty vymezeny v evropském azylovém právu, což jsou právní systémy Evropské unie, v ČR je to například zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů. V roce 2016 Evropská unie veřejně přiznala, že většina imigrantů nemá právo na azyl, z tohoto důvodu státy EU odmítají migrační kvóty.¹⁰

⁶ HABICH, L., KLOUBEK M., a kol. *Činnost policejních služeb*, PRAHA: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019, s. 71-72, ISBN: 978-80-7251-481-6.

⁷ E15 *Uprchlická krize: Počátky a příčiny* [online] PRAHA e15 15. 5. 2016 [10. 10. 2024] Dostupné z: <https://www.e15.cz/archiv/uprchlicka-krize-pocatky-a-priciny-1298883>.

⁸ MURRAY, D. *Podivná smrt Evropy*. Voznice: nakladatelství LEDA, 2018, s. 164. ISBN 978-80-7335-562-3.

⁹ FELCAN, M. „Quo Vadis Schengen?“ Zborník z konferencie s medzinárodnou účasťou konanej dňa 14. Novembra 2017. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2018, s. 8, ISBN 978-80-8054-787-5.

¹⁰ MURRAY, D. *Podivná smrt Evropy*. Voznice: nakladatelství LEDA, 2018, s. 205. ISBN 978-80-7335-562-3.

Od roku 2022 se Česká republika potýká s uprchlickou krizí v důsledku ozbrojeného konfliktu mezi Ruskem a Ukrajinou. Ruská agrese proti Ukrajině začala 24. února 2022, z domova vyhnala více než 7,5 milionů lidí a zapříčinila ztrátu více než několik stovek tisíc lidských životů, včetně neskutečné materiální škody. Hlavním zdrojem agrese jsou neslučitelné politické cíle mezi Ruskem a Ukrajinou. Jedná se o nejhorší ozbrojený konflikt od roku 1945, tedy po druhé světové válce. Neboť válčí dvě největší evropské pozemní armády, které jsou vybaveny silnou a několika početnou bojovou technikou, nehledě na jaderný arzenál Ruska.

Konflikt mezi Ruskem a Ukrajinou trvá již několik let. V roce 2020 Ukrajina získala status „enhanced opportunities partner“ (EOP), což je maximální úroveň spolupráce Aliance s nečlenským státem NATO. První signály, že se děje něco neobvyklého, přišly již na jaře 2021, když Rusko pod záminkou cvičení nechávalo své vojenské síly v blízkosti ukrajinských hranic. Dle ruských údajů se cvičení mělo účastnit 200 000 vojáků, 80 bojových letadel a vrtulníků, 290 tanků a 15 lodí. Jednotky vyvedené na cvičení se již do mírových lokací nevrátily, naopak narůstaly další síly a prostředky. V lednu 2022 se odhadovalo, že Rusko mělo v blízkosti hranic 100 000 až 175 000 vojáků nad rámec standardně rozmístěných sil.¹¹ V důsledku tohoto konfliktu se Česká republika momentálně potýká s příjmem válečných uprchlíků z Ukrajiny.

¹¹ KRÍŽ, Z. *Cesta z Ruska. Ruská agrese proti Ukrajině a její důsledky*. Masarykova univerzita Brno 2023. s. 9-67. ISBN: 978-80-280-060-2.

3.1 Válečný uprchlík

Podle mezinárodního práva se jedná o osobu, tedy o migranta přicházející z ozbrojeného konfliktu. Tento pojem je definován v Úmluvě o právním postavení uprchlíků. V právu Evropské unie nalezneme dva ochranné instituty, které mohou být použitelné pro válečné uprchlíky a to ochrana dočasná a ochrana doplňková.

Od vzniku ozbrojeného konfliktu na Ukrajině, který začal v roce 2022 se nejčastěji těmto uprchlíkům, uděluje institut dočasné ochrany. Je zakotvena v tzv. směrnici o dočasné ochraně (Směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001).

3.2 Dočasná ochrana

Je řízení výjimečné povahy uplatňované v případě hromadného přílivu nebo bezprostředně hrozícího hromadného přílivu vysídlených osob ze třetích zemí, které se nemohou vrátit do země původu, jehož cílem je poskytnout okamžitou a dočasnou ochranu osobám, zejména pokud zároveň existuje riziko, že azylový systém nebude schopen se s tímto přílivem vypořádat tak, aby nebylo nepříznivě ovlivněno jeho vlastní účinné fungování a zájmy těchto osob a dalších osob žádajících o ochranu.

V současné době se dočasná ochrana uděluje uprchlíkům z Ukrajiny.

3.3 Doplňková ochrana

Poskytuje ochranu těm, jimž hrozí pod pojmem vážná újma definované nebezpečí, konkrétně:

- a) uložení nebo vykonání trestu smrti
- b) mučení, nelidské či ponižující zacházení nebo trest smrti vůči žadateli v zemi původu
- c) vážné a individuální ohrožení života nebo nedotknutelnost civilisty v důsledku násilí během ozbrojeného konfliktu

Jedná se o článek 15 směrnice o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí, uvedeno v Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 2024/1347. Jedná se o příslušníky třetích zemí, nebo osoby bez státní příslušnosti. V praxi se doplňková ochrana uděluje nejčastěji osobám prchajícím ze Sýrie.

3.4 Ochrana válečných uprchlíků

Některé instrumenty obsahují úpravu, jež stát nutí explicitně ponechat si osobu na svém území, jedná se o zákaz navrácení, zákaz mučení a jiného nelidského či ponižujícího zacházení a trestání či za určitých okolností ochranu rodinného a soukromého života. V praxi je uznáváno, že lidé utíkající před válkou nemohou být navráceni do svých domovských států. Tato úprava je ukotvena mimo jiné v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech z roku 1966, v Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání z roku 1984 a dále například Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1951.¹²

V praxi to mimo jiné znamená, že uprchlíka, kterému hrozí nebezpečí v jeho domovském státě, nelze vyhostit, i přes to, že by v domovském státě spáchal násilný zločin, za který by mu hrozil například trest smrti.

3.5 Azylová problematika

Azylant – uprchlík je cizinec, kterému byl udělen azyl dle zákona č. 325/1999 Sb. Zákona o azylu. Rozhodnutí o udělení azylu rozhoduje Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky (dále jen OAMP MV ČR). O azyl lze požádat především v případě, že cizinci v jeho rodném státu hrozí nebezpečí.¹³

3.6 Problematika azylového a extradičního řízení

Extradice je řízení o vydání osoby jedním státem druhému státu za účelem trestního stíhání, či výkonu trestu, ve smyslu zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.

V případě současného řízení o azylu a extradice je nadřazené řízení o azylu a to dle stanoviska Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS-st. 37/13 ze dne 13. srpna 2013, vyslovil zásadu nadřazenosti azylového řízení nad řízením extradičním. Podle této zásady platí, že je-li osobou, o jejíž vydání za účelem trestního stíhání či výkonu trestu požádal jiný stát, vedeno současně řízení o udělení mezinárodní ochrany, ministr spravedlnosti

¹² HONUSKOVÁ, V., FLÍDROVÁ E., JANKŮ L., eds. a kol. *Dnes migranti – zítra uprchlíci?: postavení migrantů, kteří potřebují ochranu, v mezinárodním právu*, PRAHA: Univerzita Karlova v Praze, 2014, s. 97-112, ISBN: 978-80-87975-23-7.

¹³ KURŽEJA, J., a kol. *Cizinecká a pohraniční policie I*, Praha: Policejní akademie České republiky, 2002, s. 183-186, ISBN: 80-7251-087-8.

nemůže rozhodnout o povolení vydání takové osoby dříve, než bude azylové řízení pravomocně ukončeno.

Osoba může být po dobu vyčkávání na rozhodnutí o azylovém řízení legitimně omezena na svobodě a držena ve vazbě. Doba azylového řízení v České republice může někdy dosáhnout několika měsíců až let. Příklad ukrajinského občana, který strávil ve vazbě déle než tři roky, kvůli extradičnímu řízení, ke kterému nakonec nikdy nedošlo. (Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 1755/12 ze dne 8. ledna 2013.)¹⁴

¹⁴ HONUSKOVÁ, V., FLÍDROVÁ E., JANKŮ L., eds. a kol. *Dnes migranti – zítra uprchlíci?: postavení migrantů, kteří potřebují ochranu, v mezinárodním právu*, PRAHA: Univerzita Karlova v Praze, 2014, s. 166-168, ISBN: 978-80-87975-23-7

4 Právní rámec činnosti Policie České republiky

4.1 Činnosti služby cizinecké policie

V současné době rozdělujeme činnost cizinecké policie do dvou oblastí, a to na činnosti prováděné na vnějších hranicích a činnosti vykonávané na území, za která jsou odpovědná místně příslušná krajská ředitelství policie. Mezi činnosti vykonávané na území patří především odhalování nelegální migrace cizinců, odhalování trestné činnosti cizinců související s překračováním vnitřních hranic a plnění úkolů při povolování pobytu cizinců na území České republiky. Ochranu hranic však tvoří pouze kontroly osob na hraničních přechodech a ostraha mezi hraničními přechody, ale také analýza rizik pro vnitřní bezpečnost a analýza hrozeb, které mohou mít vliv na bezpečnost vnějších hranic.

Všechny základní útvary cizinecké policie jsou také oprávněny šetřit a prověřovat vybrané trestné činy, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři roky. Šetření těchto trestných činů upravuje závazný pokyn policejního prezidenta č. 30/2009, o plnění úkolů v trestním řízení. Těmito trestnými činy jsou činy spáchané v souvislosti s porušováním pobytového režimu cizinců na území a napomáháním k neoprávněnému pobytu, poškozením zařízení určených k vyznačení a aktivizaci státních hranic a zařízení určených k zabránění nedovoleného překročení státních hranic, přeshraniční trestnou činností a organizování, umožnění či napomáhání k nedovolenému překročení státních hranic nebo napomáhání s přepravou přes území České republiky po nedovoleném překročení státní hranice. V případě „převaděčství“ se jedná o naplnění skutkové podstaty trestného činu § 340 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Paragrafové znění zákona je uvedeno ve druhé kapitole této práce.

4.2 Činnost služby na území České republiky – odbory cizinecké policie

Hlavním úkolem cizinecké policie je kontrola dodržování pobytového režimu cizinců, vyhledávání a odhalování nelegální migrace a neoprávněného pobytu na území ČR. V organizační struktuře jednotlivých krajských ředitelství jsou začleněny odbory cizinecké policie. Mimo úkoly stanovené předpisy vydanými na úrovni Evropské unie a plnění úkolů vyplývajících z právního řádu České republiky, zejména zákona č.

326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, se mohou v případech dočasného zavedení kontrol na vnitřních hranicích podílet na plnění úkolů z této činnosti vyplývajících. Běžně se odbory cizinecké policie podílejí na plnění úkolů při zajišťování ochrany veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti státu, na bezpečnosti silničního provozu, poskytují pomoc při různých mimořádných událostech v rámci jednotlivých krajských ředitelství.

4.3 Organizace služby cizinecké policie v rámci policie

Službu cizinecké policie tvoří Ředitelství služby cizinecké policie (dále jen ŘSCP) jako útvar s celostátní působností, který přímo řídí organizační články ředitelství dislokovaná na území, to znamená inspektoráty cizinecké policie na mezinárodních letištích, zařízení pro zajištění cizinců, přijímací středisko cizinců (Zastávka u Brna), odbor doprovodu letadel, mobilní jednotku cizinecké policie a odbory cizinecké policie podle krajských ředitelství policie, které se dělí na čtyři organizační články:

- oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort;
- oddělení pobytových agend;
- oddělení dokladů a specializovaných činností;
- oddělení dokumentace.

Výkonnými organizačními celky ředitelství dislokovány na území jsou v první řadě již zmiňované inspektoráty cizinecké policie na mezinárodních letištích, a dále pak:

a) Zařízení pro zajištění cizinců (dále jen ZZC)

V České republice jsou celkem tři a to ZZC Bálková (Plzeňský kraj), ZZC Bělá Jezová (Středočeský kraj) a ZZC Vyšní Lhoty (Moravskoslezský kraj.) Tato zařízení zejména:

- zajišťují úkony spojené s příjmem a umístěním cizinců;
- zjišťování totožnosti cizinců;
- plní vymezené úkoly při předvádění a eskortách cizinců k zabezpečení úkonů, k provedení úkonů v trestním řízení, při předvádění cizince k soudu, či k provedení správního vyhoštění v případě, že nelze-li učinit vhodná opatření za účelem vycestování.

V tomto případě policie postupuje dle § 124 Zajištění cizince za účelem správního vyhoštění, zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. Cizince lze umístit do ZZC pouze za splněných podmínek a pouze na dobu nezbytně nutnou.

Cizinecká policie hl. m. Prahy využívá záchytových zařízení pro cizince velice často a to z důvodu zjištění neoprávněnosti pobytu na území ČR. Nejčastěji se jedná o cizince, kteří na území ČR pobývají bez platného oprávnění, nepředloží cestovní doklad a nelze řádně ověřit jejich totožnost, či u cizinců, kterým bylo vydáno správním vyhoštění, a nemají prostředky k vycestování. Nejčastěji se jedná o cizince státní příslušnosti Vietnam a Uzbekistán.¹⁵

b) Příjímací středisko cizinců (Zastávka u Brna), zejména:

- zajišťuje úkony spojené s příjmem a umístěním cizinců podle požadavků Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra;
- odpovídá za plnění vymezených úkolů souvisejících s problematikou žádostí cizince o mezinárodní ochranu nebo dočasnou ochranu a s prováděním úkonů ve vztahu k žadatelům o mezinárodní ochranu a žadatelům o poskytnutí dočasné ochrany.

¹⁵ Poznámka autora

c) Odbor doprovodu letadel, který odpovídá zejména:

- zajištění ochrany civilní letecké dopravy;
- provádí bezpečnostní doprovody na palubách letadel;
- realizuje ve vymezeném rozsahu eskorty osob leteckou cestou, zejména při extradicích – mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech, vyhošťování cizinců z České republiky.

4.3.1 Nové organizační součásti Ředitelství služby cizinecké policie

Nové organizační články ředitelství vznikly jako reakce na migrační krizi, jimi jsou: Mobilní jednotka služby cizinecké policie a Národní centrum pro kontrolu dokladů.

Mobilní jednotka cizinecké policie vznikla v souvislosti s migrační krizí. Z těchto důvodů se vláda České republiky usnesla (č. 414/2016 ze dne 11. května 2016) na vytvoření samostatného organizačního článku s celostátní působností, Mobilní jednotky služby cizinecké policie (dále jen „Mobilní jednotka“).

Mezi její hlavní úkoly patří:

- zajištění výkonu ostrahy v zařízeních pro zajištění cizinců;
- provádění eskort cizinců v rámci České republiky a v mimořádných případech posílení výkonu služby při eskortách do zahraničí;
- vyhledávání a odhalování nelegální migrace;
- podpora ochrany vnitřních hranic při jejím dočasném znovuoobnovení.

Národní centrum pro kontrolu dokladů vznikl v souvislosti s celosvětovým problémem zneužívání neregulérních (nepravých, padělaných dokladů). Vzhledem k současné situaci se jedná o bezpečnostní hrozbu a velké riziko. Jsou padělány, pozměňovány či zneužívány téměř všechny druhy dokladů, či veřejných listin – nejčastěji se jedná o osobní doklady, to jsou cestovní pasy, občanské průkazy, řidičské průkazy, povolení k pobytu či víza. Národní centrum pro kontrolu dokladů bylo schváleno Usnesením Bezpečnostní rady státu č. 8 ze dne 23. března 2015.

Zodpovídá za centrální sběr dat v oblasti neregulérních dokladů a nelegální migrace, a dále:

- zpracovává analýzu a evidenci;
- vede statistiky zjištěných neregulérních dokladů;
- sleduje trvale situaci v oblasti nelegální migrace;
- spravuje databázi dokladů DATEX (Národní databáze obsahující informace o cestovních a dalších dokladech.)¹⁶

V případě zjištění neregulérního dokladu se jedná o trestný čin § 348 Padělání a pozměnění veřejné listiny zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku.

*(1), Kdo padělá veřejnou listinu nebo podstatně změní její obsah v úmyslu, aby jí bylo užito jako pravé, nebo takovou listinu užije jako pravou, kdo takovou listinu opatří sobě nebo jinému nebo ji přechová v úmyslu, aby jí bylo užito jako pravé, nebo kdo vyrobí, nabízí, prodá, zprostředkuje nebo jinak zpřístupní, sobě nebo jinému opatří nebo přechová nástroj, zařízení nebo jeho součást, postup, pomůcku nebo jakýkoli jiný prostředek, včetně počítačového programu, vytvořený nebo přizpůsobený k padělání nebo pozměnění veřejné listiny, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.*¹⁷

Veřejná listina je definována v § 131 trestního zákoníku, jedná se o listinu, která je vydána soudem České republiky, jiným orgánem veřejné moci nebo jiným subjektem k tomu pověřeným či zmocněným jiným právním předpisem.¹⁸

4.4 Právní předpisy upravující cizineckou problematiku

Právní úprava cizineckého režimu je v současné době v evropském právu provedena v některých oblastech společnou právní úpravou zpravidla formou nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU). Jako příklad lze uvést problematiku:

- vízové politiky;
- kontroly osob na vnější schengenské hranici;
- vedení společného informačního systému k osobám, které mají zákaz vstupu do schengenského prostoru nebo jsou k nim vedeny podstatné policejní informace.

¹⁶ HABICH, L., KLOUBEK M., a kol. *Činnost policejních služeb*, PRAHA: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019, s. 114-123, ISBN: 978-80-7251-481-6.

¹⁷ § 348 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku

¹⁸ JELÍNEK, J., a kol. *Trestní právo hmotné*, PRAHA, 2022, s. 912, ISBN 978-80-7502-576-0.

V některých oblastech je však ponechána na právní úpravě jednotlivých členských států, například:

- povolování dlouhodobých, přechodných, trvalých pobytů a udělování dlouhodobých víz cizincům ze třetích zemí;
- řízení o správním vyhoštění cizinců;
- rozhodování o přiznání práva na azyl.

4.5 Prameny cizineckého práva v ČR

Jedná se zejména o právní předpisy z okruhu veřejného a správního práva. V převážné většině se jedná o:

- zákony a podzákonné předpisy právního řádu České republiky;
- právo Evropské unie – zakládající smlouvy a právo sekundární (nařízení a směrnice);
- mezinárodní smlouvy multilaterální a bilaterální¹⁹;
- judikáty jednotlivých soudů (Evropský soud pro lidská práva, Soudní dvůr Evropské unie, Ústavní soud České republiky, Nejvyšší správní soud České republiky, krajské soudy).

Plnění úkolů Policie ČR a úkolů státní správy na úseku cizineckého režimu je upraveno konkrétními dokumenty vlády, nařízeními ministra vnitra, prováděcími vyhláškami Ministerstva vnitra, rozkazy, závaznými pokyny a pokyny policejního prezidenta, rozkazy a metodickými pokyny ředitele Ředitelství služby cizinecké policie.

4.6 Národní právní úprava

Mezi nejdůležitější předpisy národního práva upravující cizinecký režim patří zejména:

- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů;

¹⁹ Mezinárodní dohody mezi jednotlivými stranami, bilaterální mezi dvěma stranami, multilaterální tři a více.

- zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů;
- zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů;
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 a mnoho další...

4.6.1 Evropské migrační pakty

Evropská unie již několik let předkládá nové migrační pakty na zlepšení migrační krize. Zejména jde o vzájemnou spolupráci se třetími zeměmi, podporu států v budování kapacit na hranicích, boj s převaděči a obchodníky s lidmi, zlepšení spolupráce při aplikaci readmisivních smluv (přebírání osob na společných státních hranicích – osoby s neoprávněným pobytem).²⁰

V květnu 2024 přijala Evropská unie nový Migrační pakt, který by měl platit od června 2026. Má se jednat o reformu azylových pravidel, která by zemím EU měla ulehčit zvládat příchod uprchlíků, nabídnout účinnější rámec pro registraci a vyřizování žádostí o azyl, a mnoho dalších. Migrační pakt by měl sjednotit všechny země EU, aby postupovali jednotně.²¹

²⁰ *Ročenka uprchlického a cizineckého práva*. Eds. JÍLEK, D., POŘÍZEK, P. (eds.). Kancelář veřejného ochránce práv, Praha, 2018, s. 315-330. ISBN 978-80-7631-045-2.

²¹ Evropská rada, Rada EU *Pakt o migraci a azylu* [online] PRAHA 4. 3. 2025 [13. 3. 2025] Dostupné z: Pakt o migraci a azylu - Consilium.

5 Postupy Policie ČR v praxi

5.1 Mezinárodní policejní spolupráce

V rámci Policie ČR je spolupráce vykonávána na základě úkolů a oprávnění dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. V praxi se jedná o výměně operativních, či jiných informací jako jsou například předávání otisků prstů, rozpoznávání obličejů, odcizených dokladů, pátrání po osobách... Předávání těchto informací zařizuje Národní centrála SIRENE (Supplementary Information Request at the National Entry) – Systém v rámci Schengenu spočívající v žádostech o doplňující informace k vnitrostátním záznamům.

Policie České republiky dále spolupracuje s:

- mezinárodní organizací kriminální policie „Interpol“;
- s agenturou Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva „Europol“;
- s Evropskou agenturou pro pohraniční a pobřežní stráž, označovanou jako „Frontex“.

V řešení uprchlické krize je nutné řešit příčiny této problematiky, jedná se především o konflikty etnické, či náboženské. K prevenci konfliktů lze přistupovat diplomatickými prostředky, jako jsou mírové operace v rámci Organizaci spojených národů. Což by mohlo pomoci v prevenci, udržení či obnovení míru a bezpečnosti v konfliktních oblastech.²²

5.2 Vysílání policistů do zahraničí

5.2.1 Národní tým stálého útvaru Evropské pohraniční a pobřežní stráže – agentura FRONTEX

Ředitelství pro mezinárodní policejní spolupráci spolupracuje s agenturou Evropské a pohraniční stráže (FRONTEX), která vznikla v důsledku migrační krize. Agentura FRONTEX má operativně pomáhat členským státům v aktivitách na vnějších

²² MASTNÝ, V.; SVOBODA, C.; VÍŠEK, J. a kol. *Aktuální výzvy ve světle globálního bezpečnostního prostředí*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018, s. 67-68. ISBN 978-80-7251-479-3.

hranicích a při zajišťování volného pohybu ve společném prostoru. Cílem EU v oblasti správy vnějších hranic, je zamezit neoprávněné a nekontrolované migraci bezpečnými a dobře řízenými cestami, účinně řídit překračování vnějších hranic, migrační pohyby a případné budoucí hrozby na těchto hranicích a tím přispívat k řešení závažné trestné činnosti s příhraničním rozměrem. Policisté ČR jsou vysíláni do zahraničí na zahraniční krátkodobé, i dlouhodobé mise na pomoc agentuře FRONTEX, kde plní úkoly agentury pohraniční a pobřežní stráže. Mezi hlavní úkoly patří:

- monitoring migračních toků, analýza rizik;
- monitoring operativních potřeb členských států související s navracením osob;
- kontrola správy vnějších hranic;
- zajištění úkolů souvisejících s vnější hranicí v rámci akcí rychlého nasazení a pro práci v místech, kde jsou soustředěni migrující cizinci, kteří zpravidla nelegálně překročili vnější schengenskou hranici.²³

Činnost a úkoly příslušníku policie přidělených nebo vyslaných k výkonu služby v zahraničí nebo v Europolu a zásady jejich součinnosti s útvary policie upravuje interní akt řízení – pokyn policejního prezidenta č. 243/2019, kterým se upravují činnosti a úkoly styčných důstojníků a vyslaných národních expertů.²⁴

5.2.2 Společné zahraniční hlídky

Vysílání policistů do zahraničí probíhá také na základě bilaterálních smluv, tedy dvoustranné policejní spolupráce. Policisté jsou vysíláni do společných hlídek s místními policisty daného státu. Společné hlídky jsou zaměřeny na monitoring nelegální migrace a přeshraniční trestnou činnost. Výkon společných hlídek se dlouhodobě osvědčuje zejména z pohledu preventivního působení.

Na základě vlastních zkušeností autorky této práce z působení ve společných zahraničních hlídkách, při ochraně vnějších hranic schengenského prostoru na území Maďarsko – Srbských hranic, je blíže popsáno, jak probíhá výkon služby ve společných zahraničních hlídkách, při odhalování nelegální migrace.

²³ SMETANA, M. *Cizinecká policie a Evropské právo*. Praha, 2021 s. 79-81, ISBN 978-80-7251-509-7.

²⁴ Pokyn policejního prezidenta č. 1/2022, *o některých postupech v oblasti mezinárodní policejní spolupráce*.

Vysílání policistů probíhá prostřednictvím Ředitelství pro mezinárodní policejní spolupráci (dále jen ŘMPS), stejně jako u agentury FRONTEX. Policisté vyrazí z České republiky ve služebních dopravních prostředcích Policie ČR, které jsou vybaveny výstražným zvukovým a rozhlasovým zařízením s nápisem „POLICIE“. Tato vozidla jsou uzpůsobena pro jízdu v náročnějším terénu s pohonem všech čtyř kol, jelikož výkon služby většinou probíhá na nezpevněných cestách, v lesích, na polích, či na dělicí čáře státních hranic. Policisté jsou vybaveni vozidly vybavené monitorovacím zařízením s termovizí, které slouží k vyhledávání osob, především v noci. Tato termovizní vozidla Policie ČR používá také například při fotbalových a hokejových utkání, či demonstrací na území ČR, kde hrozí narušení veřejného pořádku. V tomto případě slouží k zachycení osob, které se na daném území zdržují neoprávněně, či se snaží nedovoleně překročit státní hranici.

Policisté ve společných hlídkách jsou vybaveni také ručními termovizemi a nočním viděním tzv. noktovizorem, které využívají při výkonu služby v noci, kdy viditelnost není optimální. Příslušníci Policie České republiky slouží s místními policisty, či společně s civilní obranou, které byly zřízeny v důsledku uprchlické krize. Často se jedná o dobrovolníky, kteří pomáhají policistům a vojákům při ochraně vnějších hranic.

Výše zmíněné ruční termovize jsou skvělým pomocníkem při vyhledávání nelegální migrace. Jedná se o mobilní zařízení, připomínající dalekohled s jedním objektivem, vybavený popruhem, díky kterému lze termovizi uchytit kolem hlavy. Další výhodou ručních termovizí je jejich velikost a nenápadnost. Svou velikostí policistu nijak neomezí a svou nenápadností policistu neprozradí, jelikož nevyzařuje žádné světlo, tudíž je policista schopen rozpoznat osoby za snížené viditelnosti na několik desítek metrů, a to bez prozrazení. Migranti obvykle před policisty utíkají, neuposlechnávají jejich zákonných výzev, tudíž jsou policisté nuceni migranty, či převaděče zadržet pomocí donucovacích prostředků jako jsou například: hmaty, chvaty, či hrozba namířenou střelnou zbraní, dle § 52 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. V mnoha případech již byli migranti a převaděči vybaveni zbraněmi jako jsou nože, či dokonce střelné zbraně.²⁵

²⁵ Zkušenosti a poznatky autorky této práce při účasti ve společných zahraničních hlídkách v Maďarsku.

5.3 Postup Policie ČR na území České republiky

Téma uprchlické krize je součástí bezpečnostních opatření, které zabezpečuje Policie České republiky (dále jen PČR). V této problematice se jedná především o útvary cizinecké policie, které spadají pod Ředitelství služby cizinecké policie. Bezpečnostní opatření jsou zaměřená na vyhledávání nelegální migrace, pátrání po hledaných a pohřešovaných osobách, odcizených věcech a neregulérních dokladech.

5.3.1 Pobyťová kontrola

Pobyťová kontrola je základní formou výkonu služby vykonávané útvary cizinecké policie za účelem zjištění, zda se cizinec na území České republiky zdržuje oprávněně, splňuje podmínky pro pobyt, dodržuje právní normy a zda další osoby, které mají uloženy povinnosti právními předpisy na úseku cizinecké problematiky, tyto povinnosti plní (např. ubytovatelé).²⁶

Základní právní úprava pobyťové kontroly je § 164 odst. 1) písm. c) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ze kterého vyplývá, že pobyťovou kontrolu provádí pouze odbory cizinecké policie.²⁷ Pobyťovou kontrolu provádí dle § 167 odst. 1 písm. d) zák. č. 326/1999 Sb.

Pobyťové kontroly provádějí pouze policisté cizinecké policie a to nejčastěji na místech, kde dochází ke shlukování cizinců, dále na místech, kde již v minulosti došlo ke zjištění nelegální migrace, či na základě predikcí z oddělení analýz a rizik, kde by k odhalení nelegální migrace mohlo dojít. Policisté cizinecké policie se dále zaměřují na kontrolu vozidel a její osádky na místech jako jsou rychlostní silnice pro motorová vozidla a dálnice, kde nejčastěji dochází k tranzitní nelegální migraci, která je v ČR stále nejčastější. Jedná se o vozidla, kde se nachází převaděči (ti, kteří organizují a napomáhají k nedovolenému překročení státní hranice) společně s převáděnými migranty. V případě České republiky se z pravidla jedná o vozidla jedoucí od hranic se Slovenskem, směrem k hranicím Německa.

²⁶ Pozn. autora: např. povinnosti ubytovatele při ubytování cizinců dle § 100 zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců.

²⁷ SMETANA, M., *Činnost cizinecké policie I*, Policejní akademie České republiky v Praze, Praha, 2024, s. 100, ISBN: 978-80-7251-526-4.

5.3.2 Základní úkoly odboru cizinecké policie

Policisté především kontrolují oprávněnost pobytu cizinců na území ČR a to na základě udělených víz cizinců, či vstupních razítek v cestovních dokladech při vstupu do schengenského prostoru. Cestovní doklady cizinců z třetích zemí (státy, které nejsou smluvní stranou) s bezvízovou povinností, se vždy při vstupu a výstupu opatřují razítkem, které potom policisté kontrolují a ověřují, zda cizinec nepřesáhl 90 dní během 180 dní.²⁸ V případě přesáhnutí této doby, cizinec pobývá na území bez platného oprávnění k pobytu, tedy nelegálně a dále se postupuje dle zákona č. 326/1999 Sb. Zákona o pobytu cizinců na území ČR.

Dále cizinecká policie:

- a) zajišťuje výkon ve věcech povolování vstupu, pobytu a ukončování pobytu cizinců;
- b) provádí ochranu vnitřních hranic při jejím dočasném znovuzavedení;
- c) zajišťuje cizince ve stanovených případech dle § 27 zák. č. 273/2008 Sb.;
- d) podílí se na plnění úkolů vyplývajících z readmisních dohod (přebírání osob na společných státních hranicích – osoby s neoprávněným pobytem)
- e) provádí ve vymezeném rozsahu úkony žadatelům o mezinárodní ochranu a žadatelům o poskytnutí dočasné ochrany; (Žádost o udělení dočasné ochrany se aktuálně nejčastěji uděluje uprchlíkům z Ukrajiny od doby vojenského konfliktu, který vznikl v roce 2022. Postupuje se dle zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců.)
- f) odhaluje padělané a pozměněné, zneužitě a smyšlené veřejné listiny a další listiny, doklady a cenin;...²⁹

5.3.3 Kontrola kriminality cizinců

Policie České republiky, především cizinecká policie kontroluje kriminalitu cizinců na území České republiky. Specifickou skupinu cizinců tvoří uprchlíci, kteří opustili svou zem především z důvodu ozbrojených konfliktů. Cizince lze rozdělit do tří skupin: Občané Evropské unie, Občané třetích zemí a Cizinci bez ohledu na hranice EU

²⁸ KURŽEJA, J., Cizinecká policie a Evropské právo, Policejní akademie České republiky v Praze, Praha, 2007, s. 256, ISBN: 978-80-7251-272-0.

²⁹ Pokyn policejního prezidenta č. 42/2023, o úkolech odborů cizinecké policie krajských ředitelství Policie České republiky.

– žadatelé o azyl, cizinci s dočasnou ochranou... S vývojem uprchlické krize ve světě dochází k nárůstu počtu cizinců na území ČR a také k nárůstu páchaní trestné činnosti cizinců na území ČR. Policie ČR těmto cizincům ukládá zákonná opatření, především dle zákona č. 326/1999 Sb., zák. č. 325/1999 Sb. a zák. č. 273/2008 Sb. Jedná se o zajištění cizince za účelem realizace správního vyhoštění, či ukončení pobytu, správní vyhoštění, soudní vyhoštění, které ukládá soud, avšak cizinecká policie z pravidla zajišťuje podmínky pro realizaci trestu vyhoštění.³⁰

³⁰ MOULISOVÁ, M., *Kriminalita etnických menšin a cizinců*, Policejní akademie České republiky v Praze, Praha, 2010, s. 15-51, ISBN: 978-80-7251-335-2.

6 Zjištění nelegálního pobytu

Cizinecká policie při pobytové kontrole zjišťuje oprávněnost pobytu cizince. V případě, že jsou dány důvody, že se cizinec na území ČR zdržuje neoprávněně, bez platného povolení k pobytu je cizinec následně zajištěn dle § 27 odst. 1 písm. d) zák. č. 273/2008 Sb. Zákona o Policii České republiky, a dále převezen na místní Odbor cizinecké policie. S cizincem je provedena fotodokumentace a jsou mu sejmuty kontrolní otisky prstů prostřednictvím identifikačního přístroje AFIS – Automatic Fingerprint Identification System. Cizinec může být dle § 27 odst. 1 zák. č. 273/2008 Sb., omezen na osobní svobodě nejdéle 24 hodin. Zajištění dle odst. 2 může trvat nejdéle 48 hodin, kdy v tomto případě je cizinec již předán orgánu, který rozhodne o ukončení pobytu.

6.1 Ukončení přechodného pobytu

Podle ustanovení § 19 zák. č. 326/1999 Sb., Zákona o pobytu cizinců, policie ukončí přechodný pobyt cizince na území, k němuž se nevyžaduje vízum (občanům třetích zemí), za splněných podmínek, například za úmyslně závažné narušení veřejného pořádku.³¹

6.2 Výjezdní příkaz

Výjezdní příkaz, § 50 zák. č. 326/1999 Sb., Zákona o pobytu cizinců vydává policie, či ministerstvo, jedná se o povinnost opustit území nebo území členských států Evropské unie, Islandské republiky, Lichtenštejnského knížectví, Norského království a Švýcarské konfederace. Povinnost opustit území je jedna z možností ukončení pobytu cizince, který není držitelem povolení k pobytu vydaným členským státem EU, a nebyly shledány důvody pro vydání správního vyhoštění.

³¹ *Ročenka uprchlického a cizineckého práva.* Eds. JÍLEK, D., POŘÍZEK, P. (eds.). Kancelář veřejného ochránce práv, Praha, 2018, s. 23-24. ISBN: 978-80-7631-045-2.

6.3 Správní vyhoštění

Správním vyhoštěním je druh opatření, rozumí se tím ukončení pobytu cizince na území, které je spojeno se stanovením doby vycestování z území a doby, pro kterou cizinci nelze umožnit vstup na území.³²

Správní vyhoštění vydává správní orgán, jímž je Ředitelství služby cizinecké policie a všechna jeho dislokovaná pracoviště, dle ust. § 119 zák. č. 326/1999 Sb., Zákona o pobytu cizinců, kdy se stanoví doba, po kterou nelze umožnit cizinci vstup na území členských států Evropské unie, Islandské republiky, Lichtenštejnského knížectví, Norského království a Švýcarské konfederace. Rozhodnutí o správním vyhoštění se vkládá do informačního systému smluvních států, což následně slouží ke zjištění vydaného rozhodnutí kontrolujícího policisty.

Průběh řízení lze rozdělit na tři části: vydání rozhodnutí, opravné řízení a případně výkon rozhodnutí. Některé postupy před zahájením řízení upravuje Správní řád.

Zahájení řízení se zahajuje na návrh účastníka správního řízení nebo z podnětu správního orgánu. Správní orgán si opatřuje podklady pro rozhodnutí o správním vyhoštění, aby nevznikly důvodné pochybnosti. Účastníci správního řízení mají právo vyjádřit se. Dle Listiny základních práv a svobod má účastník právo na tlumočení do jazyka, které ovládá v míře dostatečné k tomu, aby se řízení mohl aktivně zúčastnit, účastník řízení musí zaplatit správní poplatek za náklady řízení. (V současné době činí správní poplatek 2500,- Kč.)

Správní vyhoštění se vydává maximálně na deset let, dle závažnosti. Podmínky pro uložení správního uložení jsou uvedeny v § 119 zák. č. 326/1999 Sb. Příklady podmínek pro uložení správního vyhoštění: je-li důvodné nebezpečí, že cizinec ohrožuje bezpečnost státu, naruší závažným způsobem veřejný pořádek, opakovaně úmyslně porušuje právní předpisy, nebo maří výkon rozhodnutí, prokáže se dokladem, který je padělán, nebo dokladem jiné osoby jako vlastním, prokáže se neplatným dokladem, je-li zaměstnán bez povolení, nepodrobí se hraniční kontrole, překročí státní hranice v úkrytu, překročí hranice mimo hraniční přechod, neprokáže věrohodným způsobem

³² KURŽEJA, J., a kol. *Cizinecká a pohraniční policie II*, Policejní akademie České republiky, Praha, 2003, s. 55, ISBN: 80-7251-123-8.

dobu pobytu pro kterou je oprávněn, pobývá bez cestovního dokladu, pobývá po uplynutí doby víza.

Výsledkem správního řízení je rozhodnutí, společně je vydáno také oznámení o zahájení správního řízení. V rozhodnutí o správním vyhoštění je odůvodnění, podklady pro vydání rozhodnutí a poučení, kde je vymezena lhůta pro podání případného odvolání.³³

6.4 Překážka k vycestování „vízum strpění“

Na základě závazných stanovisek vydaných Ministerstvem vnitra ČR, Odborem azylové a migrační politiky (dále jen „OAMP“) je stanoveno, že pokud jsou dány překážky k vycestování dle § 179 zák. č. 326/1999 Sb., cizinec je povinen dostavit se na OAMP pro vydání víza k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území – vízum strpění.

V praxi to znamená, že v případě zjištění nelegálního pobytu cizince státní příslušnosti Ukrajina, nelze vydat rozhodnutí o správním vyhoštění, z důvodu ozbrojených konfliktů na Ukrajině, kdy by cizinci hrozilo skutečné nebezpečí. V těchto případech se cizincům vydává „vízum strpění“. Stejná opatření platí i pro občany Syrské arabské republiky a občanů Jemenské republiky.³⁴

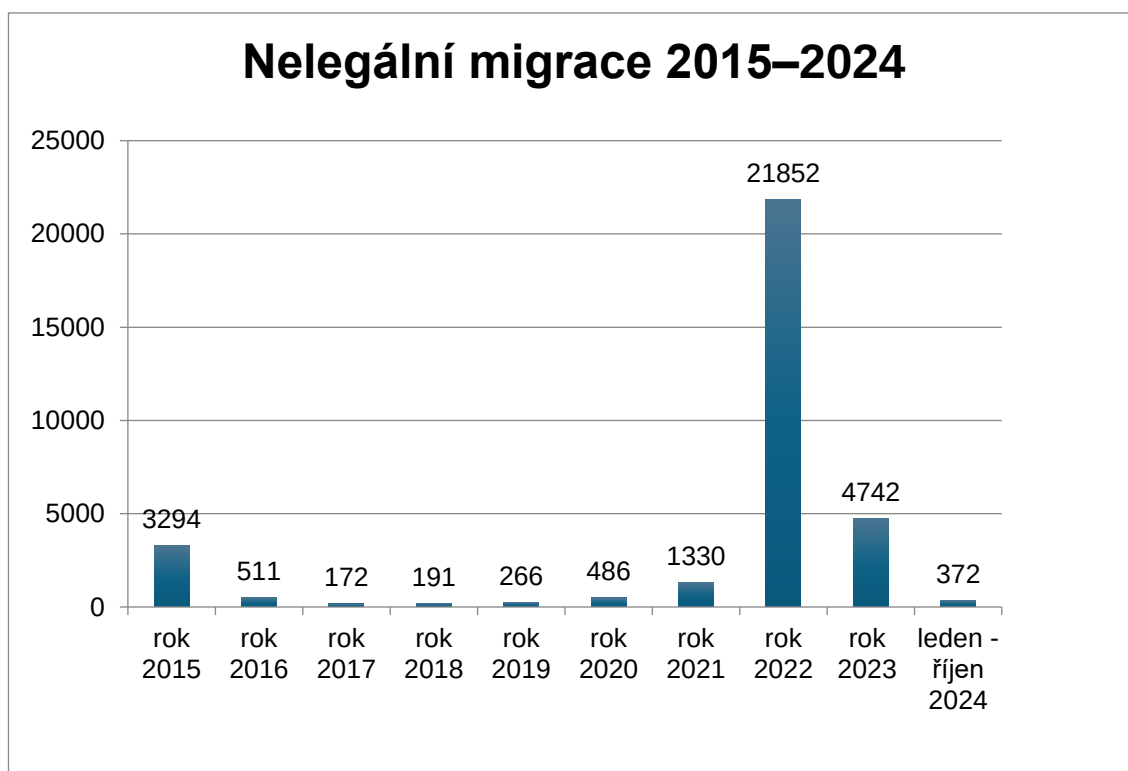
³³ HŘEBÍKOVÁ, I., KURŽEJA, J., Správní řízení na úseku pobytu cizinců, Policejní akademie České republiky, Praha, 2006, s. 21-117, ISBN: 80-7251-227-7.

³⁴ Stanovisko ředitele Krajského ředitelství hlavního města Prahy.

7 Empirická část

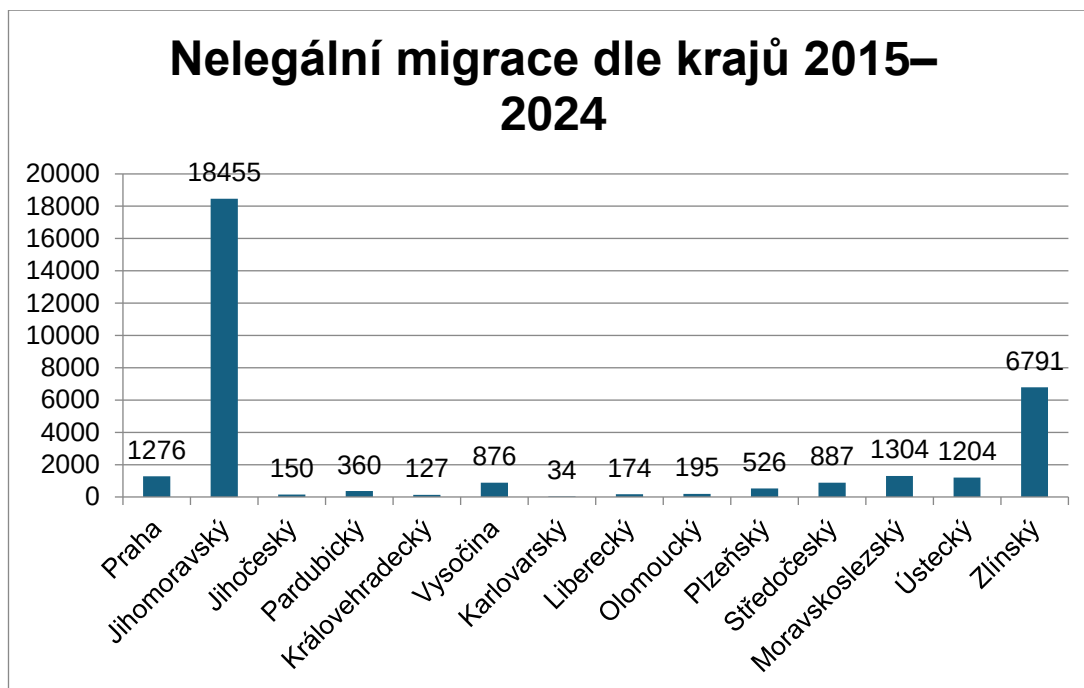
7.1 Statistické údaje nelegální migrace

Od Ředitelství služby cizinecké policie byly získány statistické údaje nelegální migrace. Z těchto statistických údajů byly pro lepší představivost vytvořeny grafy. Statistické údaje obsahují počet zjištěných případů nelegální migrace na území České republiky za uplynulé období v letech 2015–2024. Statistické údaje jsou od roku 2015, kdy vznikla novodobá migrační krize, v této době byl počet nelegální migrace 3294, v roce 2022 byl enormní nárůst migrační krize na 24 852 zjištěných případů, v současné době v roce 2024 čísla zjištěné nelegální migrace klesla na 372 případů. V časovém období 2015–2024 došlo ke zjištění nelegální migrace nejvíce v Jihomoravském kraji.

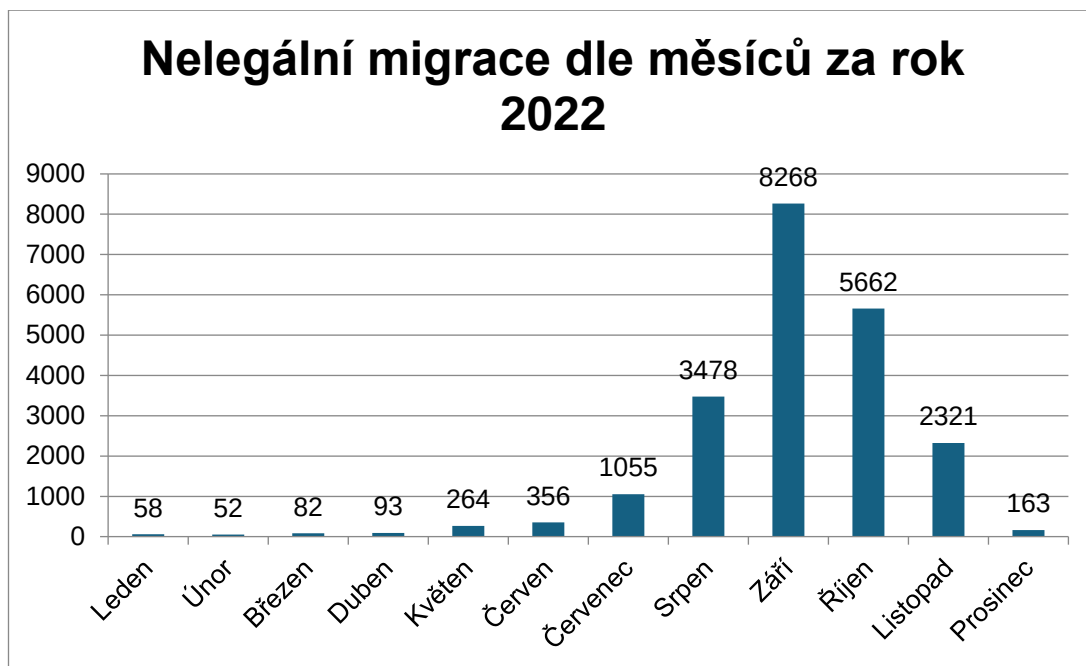
Graf 1 – Nelegální migrace v ČR v období 2015–2024

Od roku 2015 docházelo k rapidnímu nárůstu nelegální migrace jak v České republice, tak celkově v schengenském prostoru. Během této doby došlo k posílení ochrany hranic schengenského prostoru, kdy mimo jiné byli policisté nasazováni do společných zahraničních hlídek při ochraně vnějších hranic Schengenu. V roce 2022 došlo k enormnímu počtu 21852 případů nelegální migrace na území České republiky.

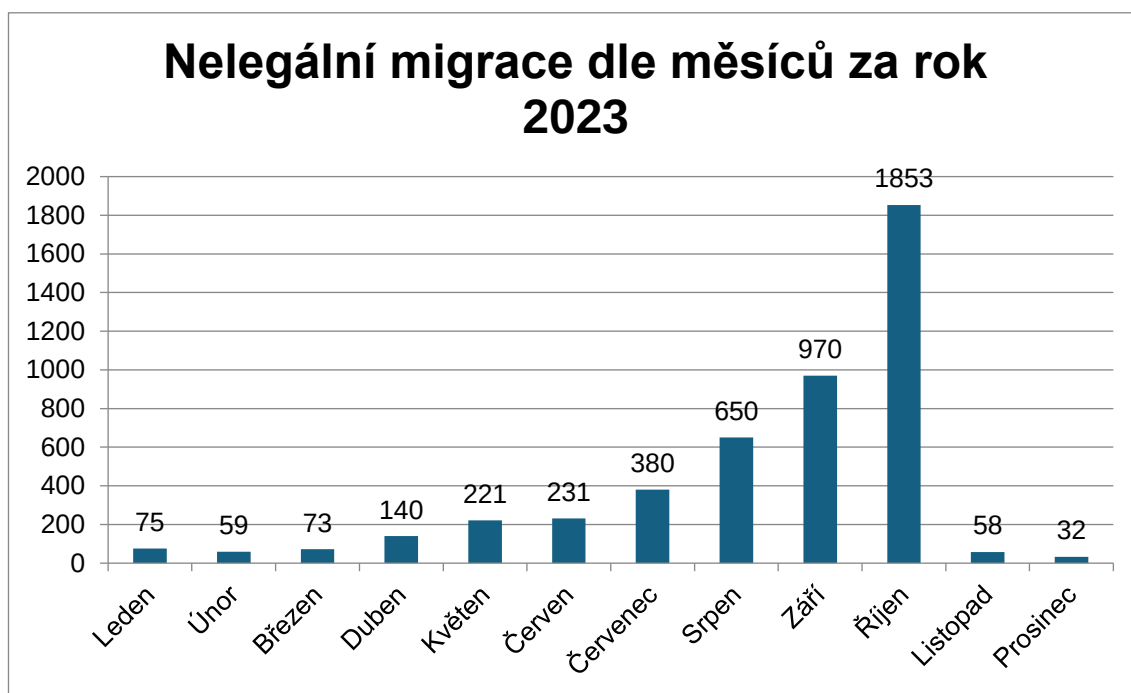
Graf 2 – Nelegální migrace v ČR dle krajů v letech 2015–2024

Statistické údaje za časové období od roku 2015 do roku 2024. Z těchto údajů lze vyčíst, že nejvyšší počet zjištění nelegální migrace na území České republiky došlo v Jihomoravském a Zlínském kraji. V tomto časovém období migranti nejčastěji neoprávněně překračovali hranici Schengenu v Maďarsku, dále pokračovali přes Slovensko, či Rakousko až do České republiky. Z tohoto důvodu je patrné, proč nejvyšší počet zjištění nelegální migrace, byl právě v těchto krajích. Policisté se zaměřovali na nejčastější trasy migrantů a často používaná vozidla převaděčů. V jiných případech se také jednalo o namátkové kontroly vozidel a spolupráce se zahraničními kolegy.

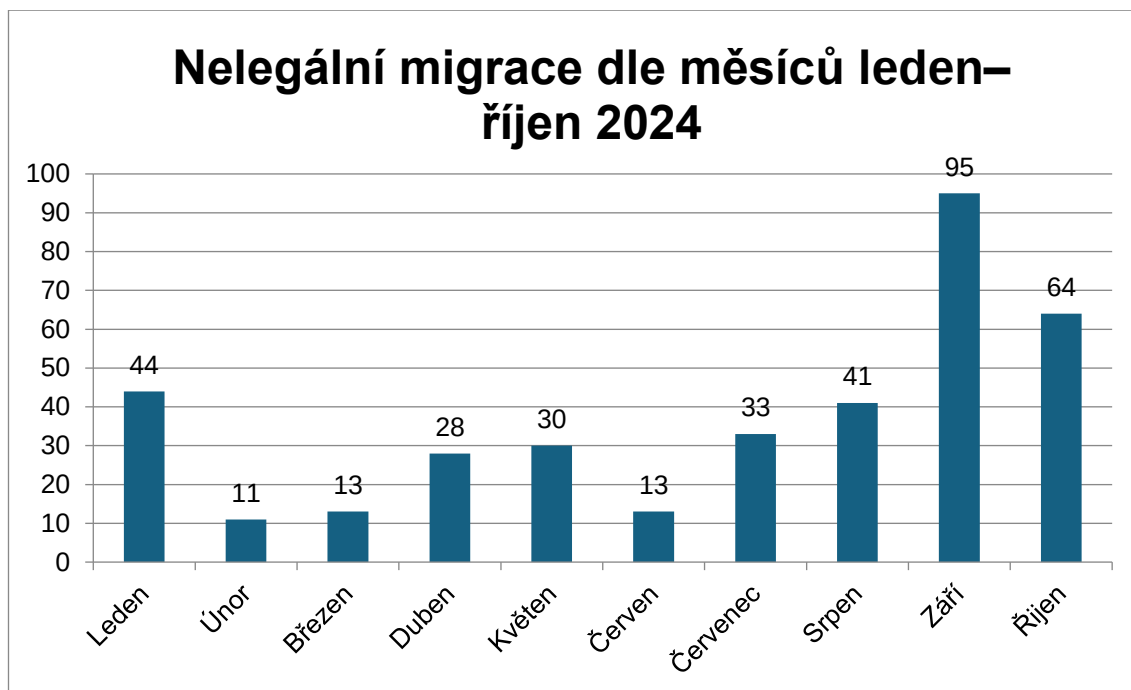
Graf 3 – Nelegální migrace v ČR dle měsíců za rok 2022

V roce 2022 byl nejvyšší počet zjištění nelegální migrace v měsíci září.

Graf 4 – Nelegální migrace dle měsíců za rok 2023

V roce 2023 byl nejvyšší počet zjištění nelegální migrace v měsíci říjen, oproti předchozímu roku došlo k rapidnímu poklesu.

Graf 5 – Nelegální migrace dle měsíců leden – říjen 2024

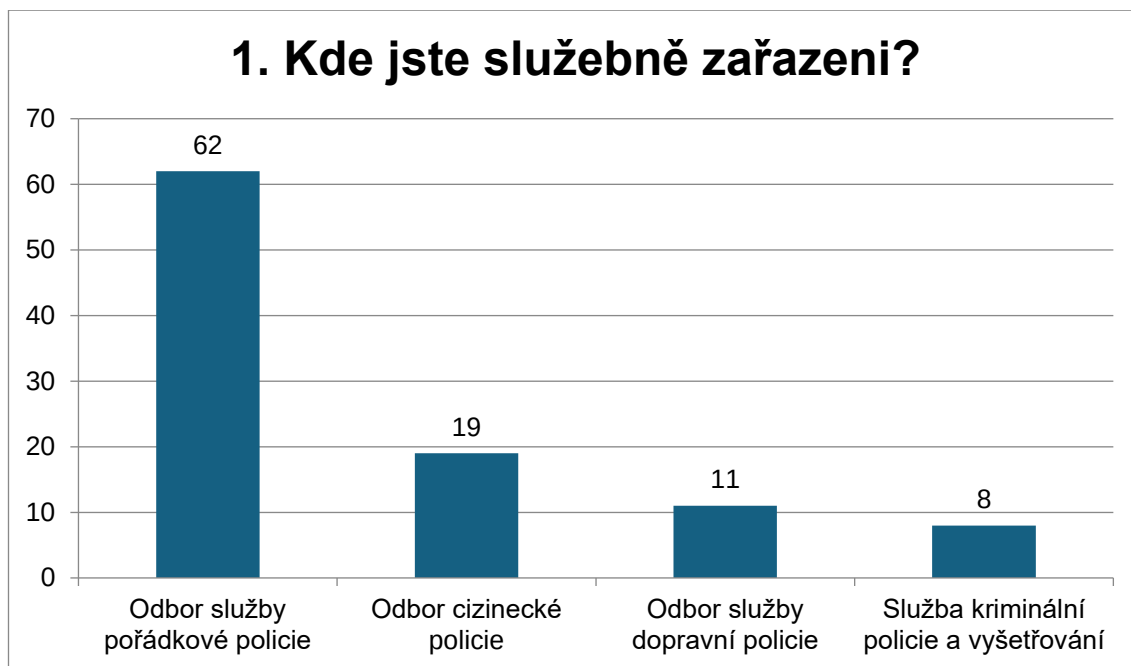
V roce 2024 nejčastěji docházelo k odhalování nelegální migrace v podzimních měsících. To je totiž nejčastější období, kdy migranti nedovoleně překročí státní hranice. V těchto měsících bývá podstatně teplejší počasí, což je pro migranty výhodné, jelikož jejich cesta do cílové země trvá takřka až několik měsíců, které tráví zpravidla venku. V těchto měsících je také nejnižší počet islámských svátků, které migranti dodržují, v souvislosti s jejich vírou.

7.2 Dotazníkové šetření

V rámci zpracovávání bakalářské práce bylo provedeno dotazníkové šetření, které bylo určeno pro příslušníky Policie České republiky. Název dotazníku byl: Role policie ČR při zvládání uprchlické krize. Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, jak často probíhají policejní akce zaměřené na uprchlickou krizi, vyhledávání nelegální migrace napříč všem útvarů policie a celkový názor sloužících policistů na problematiku. Na otázky odpovídalo celkem 100 respondentů – policistů zařazených na různých útvarech policie v rámci České republiky. Celkem bylo vytvořeno 15 otázek, dotazníkové šetření probíhalo v rozmezí od 19. října 2024 do 24. listopadu 2024. U většiny otázek měli respondenti na výběr z více možností, některé otázky byly otevřené, cílem bylo zjistit jednotlivé zkušenosti a návrhy na zlepšení uprchlické krize.

Dotazníkové šetření bylo provedeno online, prostřednictvím internetové stránky [Survio.com](#). Zde je odkaz na analýzu výsledků: [Role Policie ČR při zvládání uprchlické krize | Survio](#).

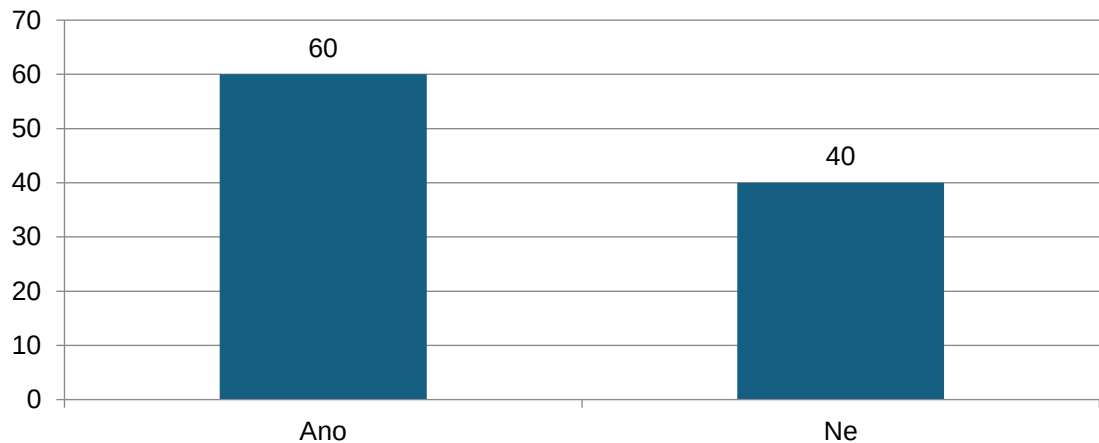
Na základě získaných odpovědí byly vytvořeny grafy s názvem otázky a získanými odpověďmi. Jednotlivé otázky s nabízenými odpověďmi z dotazníkového šetření jsou uvedeny v: [Příloha I: Seznam otázek s nabízenými odpověďmi v dotazníkovém šetření, v období od 19. 10. 2024 do 24. 11. 2024.](#)

Otázka č. 1

Cílem první otázky bylo zjistit, kde je odpovídající policista služebně zařazen. Nejčastěji se jednalo o policisty zařazené pod Odborem pořádkové policie, což jsou například policisté zařazení na obvodních (místních) oddělení, oddělení hlídkové služby, či prvosledové hlídky. Prvosledové hlídky vyjíždějí na oznámení, které jsou oznámeny na tísňovou linku 158. Tito policisté přicházejí denně do kontaktu s několika osobami a v častých případech i s cizinci. Mimo jiné vyráží na místo jako první, v případě poznatků o výskytu nelegálních migrantů na území České republiky. V některých případech si na místo žádají hlídky cizinecké policie, aby ověřily pobytové oprávnění daného cizince, či regulérnost dokladu.

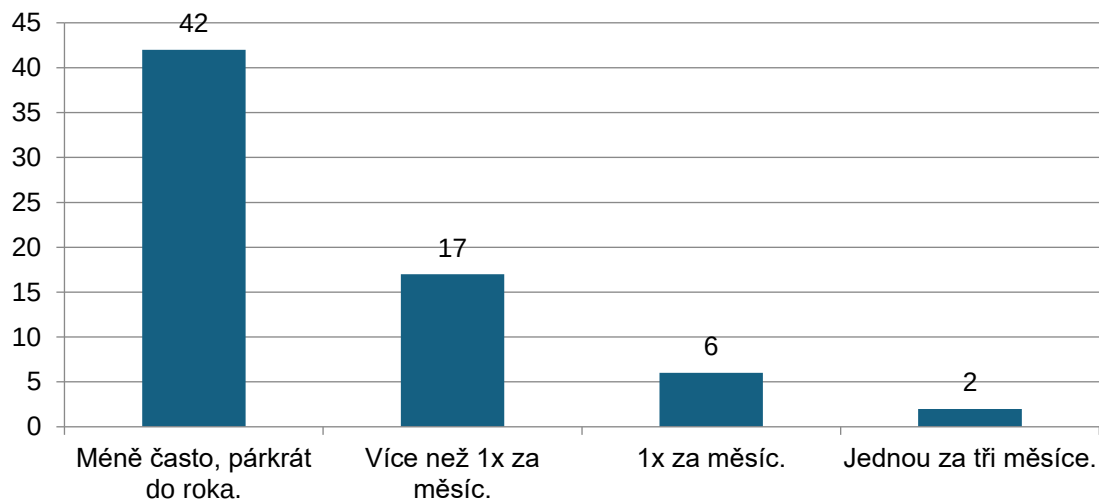
2. Zabezpečuje Váš útvar bezpečnostní opatření v rámci uprchlické krize na odhalování nelegální migrace?

Otázka č. 2

Většina odpovídajících respondentů uvedla, že jejich útvary bezpečnostní opatření zaměřené na nelegální migraci zabezpečují.

3. V případě, že jste na předchozí otázku odpověděli ano, jak často?

Otázka č. 3

V otázce číslo 3 bylo cílem zjistit, jak často probíhají bezpečnostní opatření zaměřené na vyhledávání nelegální migrace. Čtyřicet dva respondentů uvedlo párkrát do roka, sedmnáct respondentů více než jednou za měsíc, šest respondentů jednou do měsíce a dva respondenti uvedli jednou čtvrtletně. Zbytek odpovídajících respondentů

se vůbec nepodílejí na zabezpečování bezpečnostních opatření zaměřené na nelegální migraci.

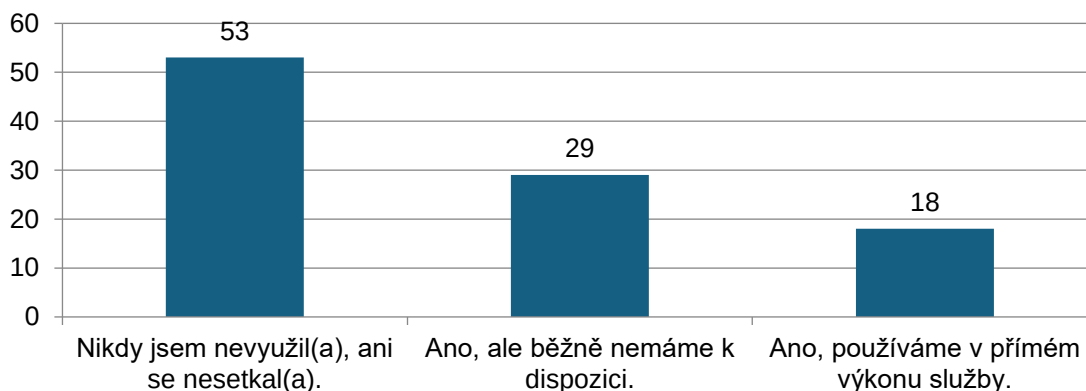
Otázka č. 4

Otázka č. 5

U otázky číslo 5 více než polovina uvedla, že měla dostatek sil a prostředků pro bezpečnostní opatření na vyhledávání nelegální migrace.

6. Máte zkušenosti se speciálním vybavením pro vyhledávání nelegální migrace jako jsou termovize, noktovizory, Schengenbus, lupy...?

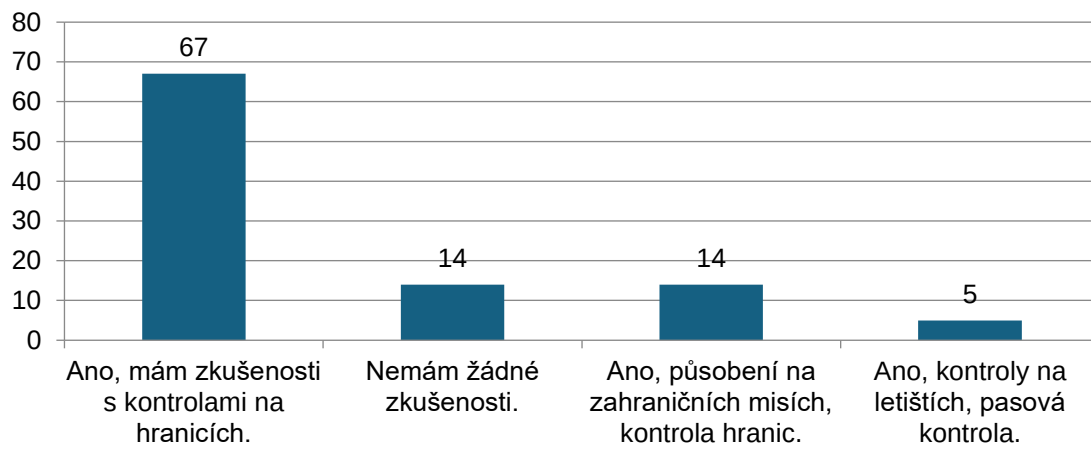
Otázka č. 6

Pouze osmnáct respondentů ze sta uvedlo, že má k dispozici speciální vybavení pro odhalování nelegální migrace. Nejčastěji se jedná o tzv. lupy, což jsou detektory pravosti. Tato lupa slouží k odhalení neregulérního dokladu, tedy padělaného či jinak pozměněného dokladu. V případě zjištění se jedná o naplnění skutkové podstaty trestného činu: padělání a pozměnění veřejné listiny. V mnoha případech se dalším šetřením zjistí, že daný cizinec pobývá na území bez platného oprávnění k pobytu. Mimo jiné se v praxi také často odhalují padělané řidičské průkazy.

Mezi další speciální vybavení patří ruční termovize pro vyhledávání osob v noci a noktovizory pro noční vidění. Schengenbus je speciální vozidlo, které především používají policisté z Oddělení dokladů a specializovaných činností, v těchto vozidlech se nachází téměř veškeré vybavení pro vyhledávání osob, nelegální migrace a vyhodnocování regulérnosti dokladů. Tato vozidla lze vidět mimo jiné na předváděcích akcích Policie České republiky.

Více než polovina, tedy padesát tři odpovídajících uvedlo, že se ve službě nikdy nesetkalo s tímto vybavením.

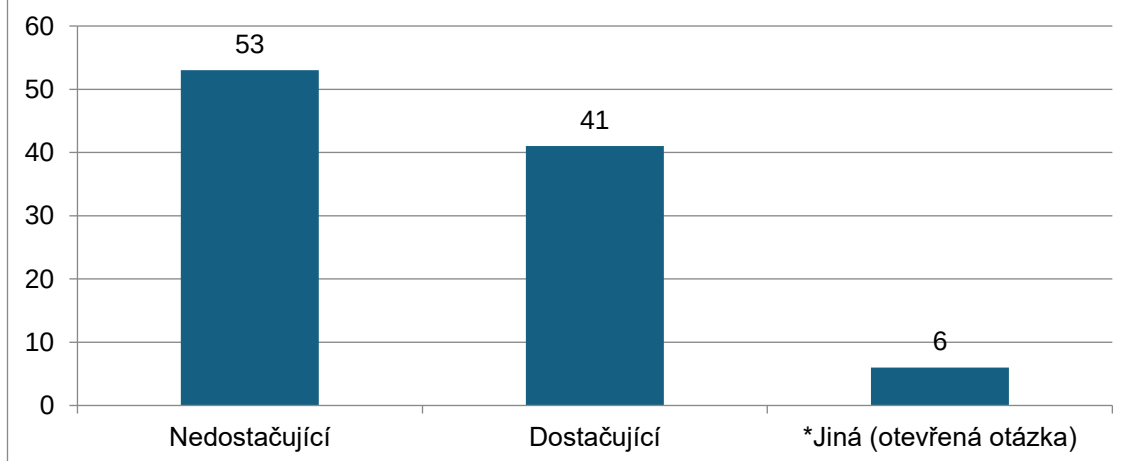
7. Máte zkušenosti s ochranou hranic např. schengenského prostoru v rámci uprchlické krize?

Otázka č. 7

Například v roce 2022 došlo v České republice k dočasnému znovuzavedení hraničních kontrol na hranicích se Slovenskem.

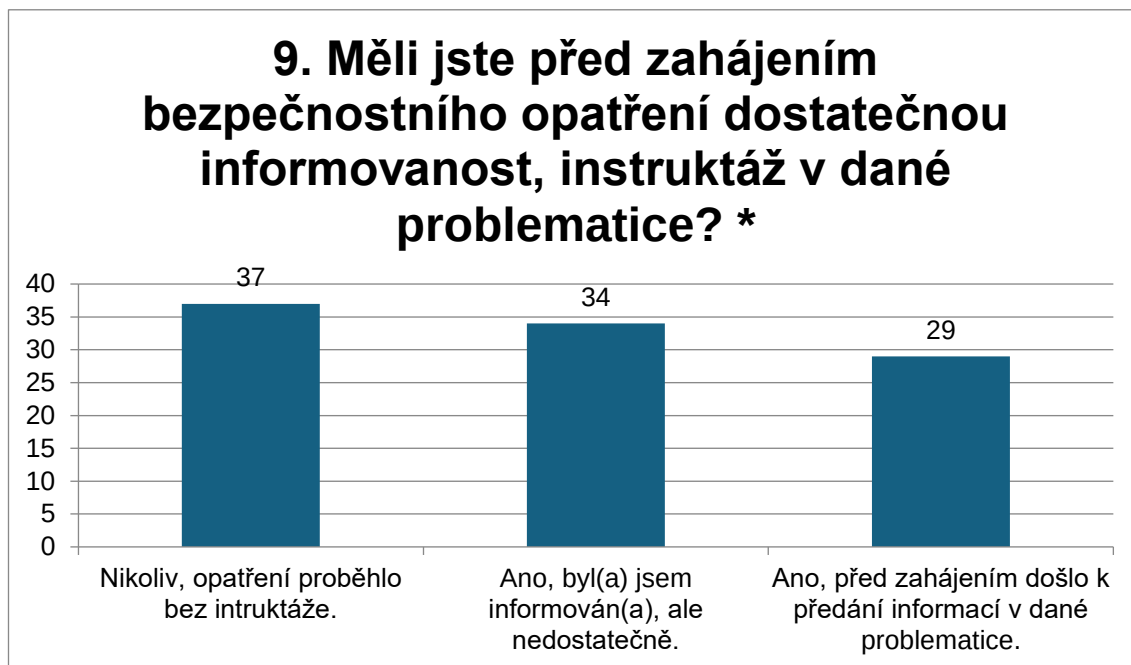
8. Jak hodnotíte tento typ bezpečnostního opatření v rámci nasazení sil a prostředků?

Otázka č. 8

Více než polovina odpovídajících respondentů uvedla, že tento typ opatření v rámci nasazení sil a prostředků hodnotí jako nedostačující. Nedostatek sil a prostředků není pouze problémem při zvládání nelegální migrace, ale celkově dlouhodobým nedostatkem policistů sloužících v terénu.

*Šest respondentů si vybralo otevřenou odpověď, nejčastěji odpovídali, že bezpečnostní opatření a nasazení sil a prostředků vnímají jako zbytečné vzhledem k nízkému zjištění nelegální migrace.

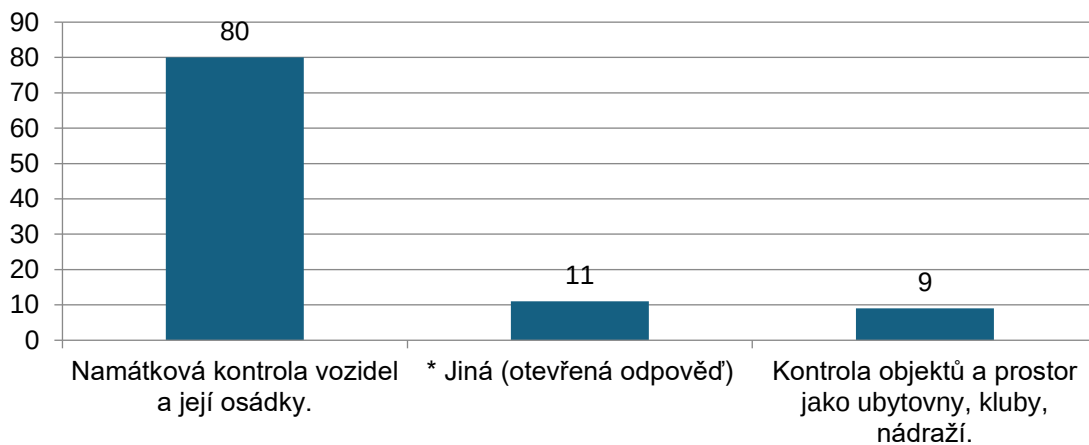
Otázka č. 9

* Např., které státy mají vízovou povinnost v schengenském prostoru.

Třicet sedm respondentů uvedlo, že začátek tohoto typu opatření, probíhá bez instruktáže. Tudiž policisté nebyli seznámeni s danou problematikou a už vůbec nebyli seznámeni například s nejnovějšími trendy uprchlické krize. Potom je zde otázka, zda policisté především ti, kteří nejsou zařazeni pod Odborem cizinecké policie, mají povědomí o tom, které státy podléhají vízové povinnosti, kteří cizinci mohou pobývat v Schengenském prostoru 90 dnů během 180 dnů, či na co se zaměřit v odhalení neregulérního dokladu.

Nicméně většina odpovídajících respondentů uvedla, že byli alespoň částečně seznámeni s danou problematikou.

10. Jaké byly Vaše hlavní úkoly v rámci tohoto bezpečnostního opatření?

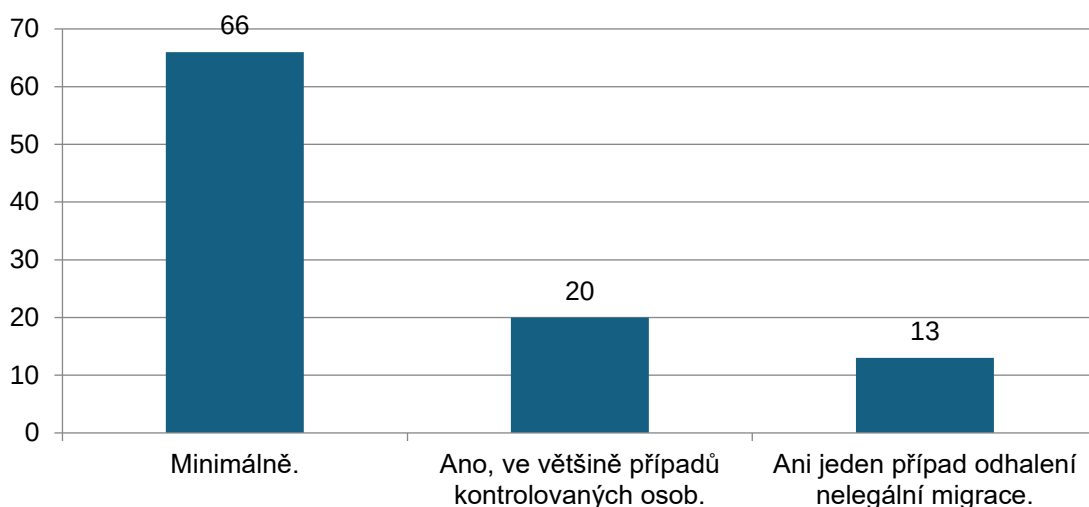

Otázka č. 10

Osmdesát respondentů uvedlo, že se v rámci tohoto typu opatření zaměřují zejména na námtkovou kontrolu vozidel s osádkou. Tyto námtkové kontroly mimo jiné také souvisejí s dohledem nad BESIP (bezpečnost v silničním provozu), kde mimo jiné také dochází ke zjištění osob pod vlivem alkoholu, či jiných omamných a psychotropních látek, k odhalení řidiče bez řidičského oprávnění, či vypátrání hledané nebo pohřešované osoby, či odcizených vozidel.

*Jedenáct respondentů si vybralo otevřenou odpověď, kdy nejčastěji odpovídali, že mezi jejich hlavní úkoly nejčastěji patřilo řešení převaděčů v rámci trestního řízení a dopátrání uprchlých migrantů. V této souvislosti často docházelo k pronásledování vozidla, kdy řidič neuposlechl výzev policistů a na výzvu nezastavil.

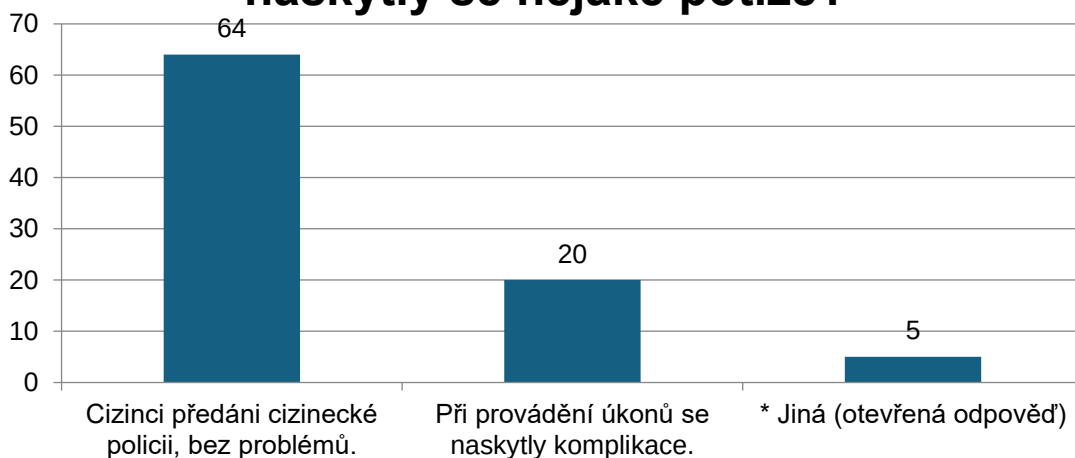
11. Došlo v rámci bezpečnostního opatření k odhalení nelegální migrace?

Otázka č. 11

Vzhledem k tomu, že odpovídající respondenti byli policisté z různých krajů České republiky, lze očekávat vysoký počet zvolené odpovědi minimálního počtu odhalení nelegální migrace. Již z výše uvedených statistik je zřejmé, že ke zjištění nelegální migrace docházelo zejména ve vybraných krajích, a to především sousedící s hranicemi Rakouska a Slovenska a na území hlavního města Prahy. Jelikož migranti nejčastěji vstupovali do Schengenského prostoru přes Maďarsko, do cílového Německa.

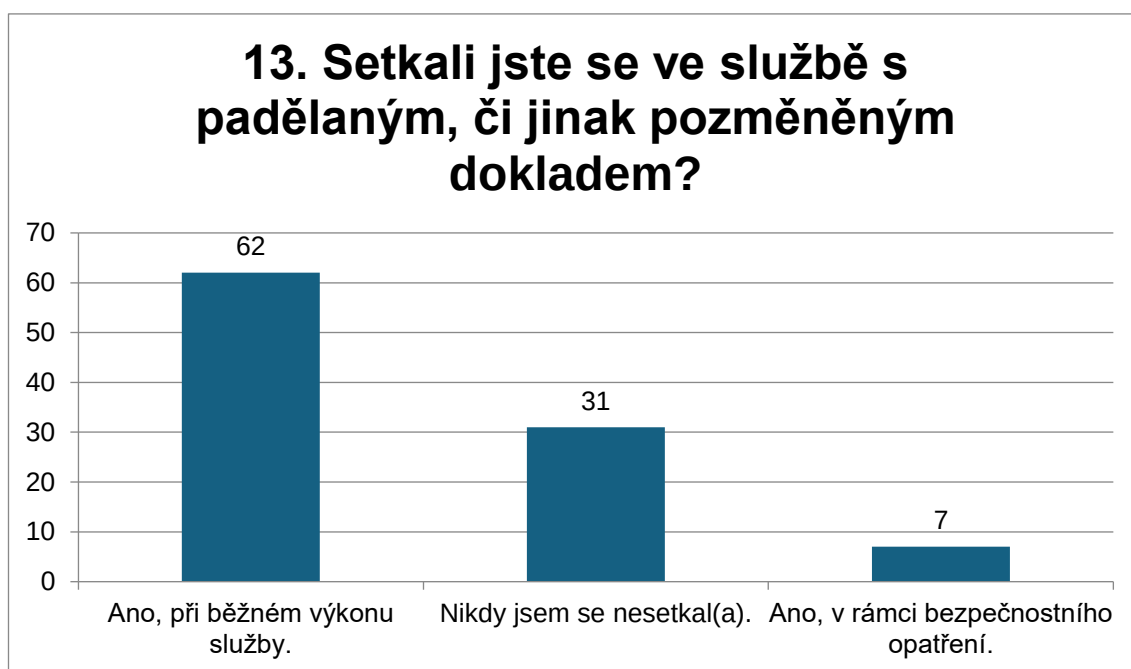
12. Pokud došlo k odhalení nelegální migrace, jaká byla učiněna opatření, naskytly se nějaké potíže?

Otázka č. 12

V případě odhalení nelegální migrace, věcná příslušnost spadá do kompetence Odboru cizinecké policie (místně příslušnému). V praxi to znamená, že v případě zjištění jsou migranti společně s převaděči předáni cizinecké policie k dalšímu řízení ve věci.

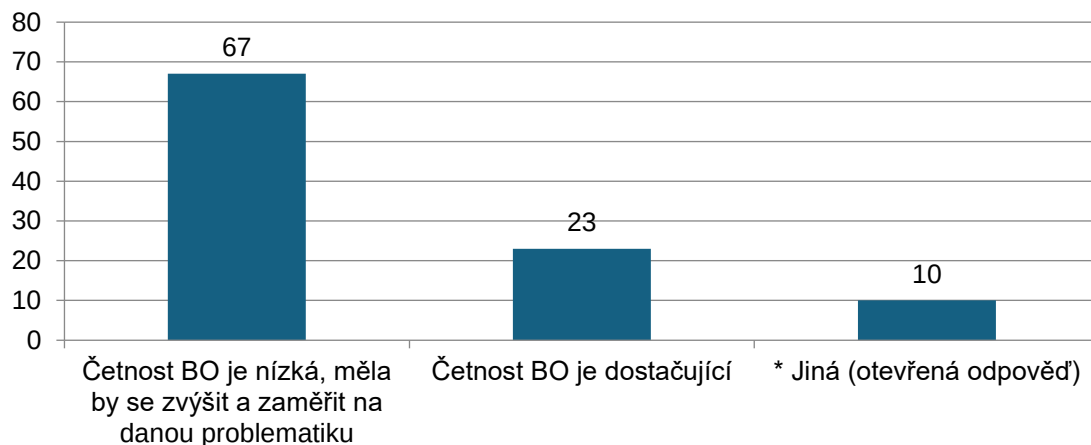
*Pět respondentů si vybralo otevřenou odpověď, nejčastěji odpověděli, že převaděči byli předáni OČTŘ (orgánům činných v trestním řízení), migrantům byl odepřen vstup na území, v dalším případě nebyly zkušenosti s odhalením nelegální migrace.

Otázka č. 13

U otázky č. 13 celkem třicet jedna respondentů uvedlo, že se nikdy nesetkali s odhalením neregulérního dokladu. Otázkou tedy je, zda policisté byli natolik vyškoleni, aby dokázali relevantně vyhodnotit regulérnost dokladu, či měli k dispozici specialisty dané problematiky.

14. Jak hodnotíte organizaci v rámci plánování bezpečnostního opatření (BO) v problematice uprchlické krize?

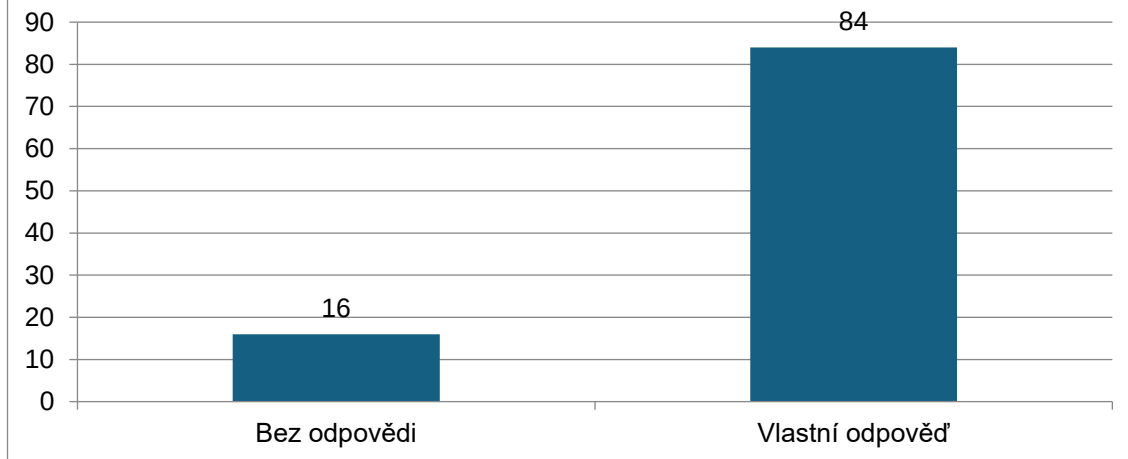

Otázka č. 14

Většina odpovídajících respondentů uvedla, že četnost bezpečnostních opatření zaměřená na vyhledávání nelegální migrace je nízká. Četnost bezpečnostních opatření by se měla zvýšit a více se zaměřit na danou problematiku. Což souvisí s dostatečnou informovaností policistů v terénu, dostatek sil a prostředků a zaměření na nejnovější trendy uprchlické krize.

*U otevřené odpovědi respondenti odpovídali negativně, až skepticky. Bezpečnostní opatření jsou dle respondentů chaotická a realizována jako pozdní reakce na uprchlickou krizi.

15. Jak byste zlepšili kvalitu a efektivitu bezpečnostních opatření v rámci uprchlické krize?

Otázka č. 15

Otázka č. 15 byla s otevřenou odpovědí, aby zde respondenti uvedli své nápady na zlepšení problematiky a předcházení nelegální migrace. 16 respondentů na otázku vůbec neodpovědělo. Mezi nejčastější odpovědi patřily: zvýšení kontrol a informovanost policistů v dané problematice, více se zaměřit na ochranu vnějších hranic Schengenu, více sil a prostředků – lepší vybavení. Dále řešení příčin migrace, podpora mírových operací, řešení konfliktů, rozvojová a ekonomická pomoc, investice do rozvojových projektů v zemích původu uprchlíků. Změna, či úprava legislativy a zpřísnění podmínek pro vstup do EU a vyšší sankce za porušení povinností cizince, souvisejí s opatřeními za neoprávněný pobyt na území.

Závěr dotazníkového šetření

Šedesát dva procent respondentů dotazníkového šetření tvořili policisté zařazení pod odborem služby pořádkové policie, což jsou například policisté z místního oddělení, oddělení hlídkové služby, prvosledových hlídek. U těchto policistů není hlavní činností odhalování nelegální migrace a „boj“ s uprchlickou krizí. Z tohoto důvodu lze výsledek dotazníkového šetření brát jako celkový pohled policistů a ne pouze těch, kteří se specializují na danou problematiku.

Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že většina policistů v přímém výkonu služby nejsou dostatečně proškoleni na problematiku uprchlické krize. Čtyřicet dva procent odpovídajících respondentů uvedlo, že bezpečnostní opatření na danou problematiku „MIGRACE“, jejich útvary realizují pouze několikrát do roka.

Padesát tři procent respondentů, se nikdy nesetkalo se speciálním vybavením pro odhalování nelegální migrace, jako jsou například detektory pravosti na doklady a termovize. Naopak šedesát čtyři procent respondentů uvedlo, že v případě zjištění nelegální migrace byla učiněna opatření k cizincům bez komplikací ve spolupráci s cizineckou policií. Sedmdesát procent respondentů uvedlo, že četnost bezpečnostních opatření „MIGRACE“ je nízká, měla by se zvýšit a více se zaměřit na danou problematiku.

Ze získaných odpovědí dotazníkového šetření lze usoudit závěr, že by policisté měli být častěji a intenzivněji proškoleni na problematiku uprchlické krize. Policisté by měli být minimálně před započítím bezpečnostních opatření „MIGRACE“ řádně poučeni o problematice nelegální migrace. Například, které státy mají vízovou povinnost, či, které státy mohou pobývat v schengenském prostoru legálně bez víza 90 dnů během období 180 dnů. Dále nejnovější trendy v oblasti nelegální migrace: jako jaká vozidla, prostředky a způsoby využívají převaděči, jaké nejčastěji používají trasy pro organizování a umožňování nelegálního překročení státní hranice. Dále by policisté měli znát nejnovější trendy v oblasti neregulérních dokladů – padělaný, či jinak pozměněný doklad. Na základě neznalosti policisty v oblasti neregulérních dokladů, nemusí dojít k odhalení nelegální migrace, stejně tak jako s neznalostí, které státy mají vízovou povinnost. Což může zapříčinit de facto „zbytečný“ nárůst nelegální migrace v České republice.

7.3 Příklady z praxe cizinecké policie

Níže budou popsány dva příklady z činnosti cizinecké policie hl. m. Prahy, se zaměřením na dodržování pobytového režimu cizinců, dle zák. č. 326/1999 Sb., Zákona o pobytu cizinců na území České republiky.

7.3.1 Padělání a pozměnění veřejné listiny – zjištění nelegálního pobytu

V červenci 2024 prováděla hlídka Odboru cizinecké policie krajského ředitelství policie hlavního města Prahy, oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort (dále jen OCP OPKPE), na území hl. m. Prahy, pobytovou kontrolu dle ust. § 167 odst. 1 písm. d) zák. č. 326/1999 Sb. Hlídka OCP kontrolovala cizince, kterého vyzvala k prokázání totožnosti, dle ust. § 167 odst. 1 písm. e) zák. č. 326/1999 Sb. Cizinec k prokázání totožnosti předložil Lotyšský občanský průkaz. Vzhledem k tomu, že policisté cizinecké policie jsou proškoleni k odhalování padělaných dokladů, měli důvodné podezření, že předložený občanský průkaz jeví známky padělání, jelikož pomocí detektoru pravosti se pod UV světlem neobjevily jistící prvky. Cizinec byl následně zadržen dle ust. § 76 odst. 1 zák. č. 141/1961 Sb., Trestního řádu. Cizinci byla provedena prohlídka na „zbraň“, dle ust. § 35 odst. 2 písm. a) zák. č. 273/2008 Sb., O Policii ČR. Během prohlídky na zbraň byl u cizince nalezen cestovní doklad vydaný státem Gruzie, ve kterém byla vstupní přechodová razítka do schengenského prostoru. Hlídka pojala pojmů, že se jedná o padělaná vstupní razítka, cizinec byl následně převezen na OCP OPKPE k provedení dalším úkonům, kde mu mimo jiné bylo pomocí výše zmíněného přístroje AFIS sejmuty kontrolní otisky prstů a provedena fotodokumentace. Vzhledem k tomu, že cizinec byl státním příslušníkem Gruzie, vztahuje se na něj bezvízová povinnost, kdy může v schengenském prostoru pobývat 90 dnů během 180 dnů. Jelikož cizinec překročil dobu, po kterou může pobývat v schengenském prostoru bez víza, pobýval na území ČR bez platného oprávnění k pobytu, tedy nelegálně.

Lotyšský občanský průkaz, společně s cestovním dokladem byly zaslány k odbornému zkoumání, při němž se potvrdilo, že se jedná o padělaný občanský průkaz a padělaná vstupní přechodová razítka v cestovním dokladu. V tomto případě, se cizinec dopustil přečinu Padělání a pozměňování veřejné listiny, dle § 348 odst. 1 zák. č. 40/2009 Sb., Trestního zákoníku. Dále s cizincem bylo zahájeno správní vyhoštění dle

ust. § 119 odst. 1 písm. b) bod 1, 3, 4, zák. č. 326/1999 Sb. Cizinec byl následně předán do zařízení pro zajištění cizinců.

7.3.2 Zjištění nelegálního pobytu, dodání do výkonu trestu odnětí svobody, padělání a pozměnění veřejné listiny

V březnu 2025 prováděla hlídka Odboru cizinecké policie krajského ředitelství policie hlavního města Prahy, oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort (dále jen OCP OPKPE), na území hl. m. Prahy, pobytovou kontrolu, dle ust. § 167 odst. 1 písm. d) zák. č. 326/1999 Sb.

Hlídka OCP kontrolovala cizince, kterého vyzvala k prokázání totožnosti, dle ust. § 167 odst. 1 písm. e) zák. č. 326/1999 Sb. Cizinec předložil cestovní doklad, vydaný státem Singapurská republika, jelikož se na tento stát vztahuje bezvízová povinnost, může cizinec pobývat v schengenském prostoru 90 dnů během 180 dnů. Cizinec měl ve svém cestovním dokladu poslední vstupní razítko do Schengenu z dubna 2024, což znamená, že přesáhl dobu, po kterou může pobývat v schengenském prostoru. Vzhledem k tomu, že cizinec nepředložil žádné jiné oprávnění, které by ho opravňovalo k pobytu na území, se hlídka OCP rozhodla cizince zajistit dle § 27 odst. 1 písm. d) zák. č. 273/2008 Sb., s důvodným podezřením, že neoprávněně pobývá na území České republiky

Na Odboru cizinecké policie byly cizinci sejmuty kontrolní otisky prstů pomocí přístroje AFIS, kdy byla vyhodnocena shoda. Dle informačních systémů policie, bylo zjištěno, že se jedná o občana Vietnamské socialistické republiky, na který je vydán příkaz k dodání do výkonu trestu, dle § 321 zák. č. 141/1961 Sb., Trestního řádu. Následně byl cestovní doklad předán Oddělení dokladů a specializovaných činností, kdy tento doklad byl vyhodnocen jako neregulérní, tedy padělaný. Čímž, se cizinec dopustil trestného činu Padělání a pozměňování veřejné listiny dle § 348 odst. 1 zák. č. 40/2009 Sb., Trestního zákoníku. Vzhledem k tomu, že se zjistilo, že cizinec je občanem Vietnamské socialistické republiky, se cizinec mimo jiné na území ČR zdržoval bez platného oprávnění k pobytu.

Cizinec byl následně předán místnímu oddělení policie, aby byl řádně dodán do výkonu trestu odnětí svobody. Cizinci dále hrozí trestní stíhání za trestné činy: Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 zák. č. 40/2009 Sb. Trestního

zákoníku, a dále za trestný čin: Padělání a pozměňování veřejné listiny dle § 348 zák. č. 40/2009 Sb., Trestního zákoníku a po skončení výkonu trestu odnětí svobody bude s cizincem řešen jeho neoprávněný pobyt na území České republiky.³⁵

7.4 Řízené rozhovory

V rámci zpracovávání empirické části této práce byly provedeny řízené rozhovory. První rozhovor byl proveden s vedoucím Odboru cizinecké policie hlavního města Prahy, který odpovídal na otázky spojené s problematikou uprchlické krize. V současné době se policie, konkrétně cizinecká policie potýká s problematikou spojenou s konfliktem na Ukrajině, tedy s válečnými uprchlíky z Ukrajiny. Vedoucí odboru poukázal zejména na právní rámec, který byl vytvořen v průběhu uprchlické krize v souvislosti s vojenským konfliktem na Ukrajině. S příchodem uprchlíků z Ukrajiny, zejména cizinecká policie čelila spoustě úkolům. Vedoucí odboru od začátku vojenského konfliktu mezi Ukrajinou a Ruskem působil jako jeden z vedoucích představitelů společně s pracovníky Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky, kteří se přímo podíleli na zpracování podaných žádostí o udělení dočasné ochrany na území České republiky. V rozhovoru popisuje, jak příchod uprchlíků do České republiky ovlivnil činnost cizinecké policie, především omezením vybraných činností, jako jsou kontroly pobytových režimů cizinců, dohled nad veřejným pořádkem a kontroly migračních uzlů.

Dále popisuje, jak se od začátku vojenského konfliktu do současnosti zpřísnily podmínky pro udělení dočasné ochrany, na základě zjištěných skutečností, především využívání statutu dočasné ochrany, pro kterou se mimo jiné Policie České republiky na základě Lex Ukrajina z roku 2022 stala věcně příslušným orgánem. Upozorňuje na stále narůstající počet cizinců, na území České republiky současně s větší agresivitou osob, které jsou pod vlivem alkoholu, či jiných návykových látek. V souvislosti s narůstajícím počtem cizinců na území dochází také k nárůstu vzniku ubytovacích zařízení, legálních, či nelegálních a s tím související kontroly plnění povinností ubytovatelů, dle zákona O pobytu cizinců na území České republiky. Dále klade důraz na fakt, aby Policie České republiky byla dostatečně připravena na chvíli konce vojenského konfliktu mezi Ukrajinou a Ruskem. Během konfliktu bylo na území České republiky odhaleno několik případů neoprávněného pobytu občanů Ukrajiny, kteří si nezažádali o udělení dočasné

³⁵ Příklady z praxe cizinecké policie zachycené autorkou práce.

ochrany. Těmto cizincům bylo uděleno vízum strpění, tedy správní vyhoštění s překážkami. Pokud tyto překážky pominou a občané Ukrajiny bude moci vyhostit, je třeba, aby byla policie připravena dostatečnými silami a prostředky pro případné nucené návraty cizinců. Otázkou je, zda se legislativa upravující tuto problematiku po skončení konfliktu nezmění.

Rozhovor s vedoucím Odboru cizinecké policie hl. m. Prahy je uveden v: [Příloha II.: Rozhovor s vedoucím Odboru cizinecké policie hlavního města Prahy, ze dne 7. 2 .2025.](#)

Druhý řízený rozhovor byl proveden s policistou z přímého výkonu služby, zařazeným pod Odborem cizinecké policie hl. m. Prahy, oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort. Na policistu z přímého výkonu služby byly kladeny stejné otázky, jako na vedoucího Odboru cizinecké policie hl. m. Prahy a to s cílem zjistit komparaci mezi názory a vnímáním uprchlické krize mezi policistou z přímého výkonu služby, který přichází do přímého kontaktu s cizinci a policistou ve funkci. Policista z přímého výkonu služby uvedl, že jako největší problém v problematice uprchlické krize spatřuje v nedostatku policistů a nedostatku materiálního a technického vybavení policistů. Klade důraz na otázku zpřísnění návratové politiky a důsledné kontroly žadatelů o azyl.

Rozhovor s policistou zařazeným pod Odborem cizinecké policie hl. m. Prahy, je uveden v: [Příloha III: Rozhovor s policistou zařazeným pod Odborem cizinecké policie hlavního města Prahy, oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort, ze dne 18. 2. 2025.](#)

Vzhledem k časté spolupráci nejen v souvislosti s vojenským konfliktem na Ukrajině a udělování dočasné ochrany uprchlíkům z Ukrajiny, Odbory cizinecké policie spolupracují s Odborem azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky (dále jen OAMP MVČR). Cílem posledního rozhovoru bylo zjistit názor vedoucího oddělení na spolupráci cizinecké policie a Odboru azylové a migrační politiky, zkušenosti z praxe, názory na právní úpravu a postupy těchto odborů v dané problematice.

Rozhovor byl proveden s vedoucím oddělení pobytu cizinců Prahy I. z OAMP MVČR, který se věnuje oblasti mezinárodní ochrany, vstupu a pobytu cizinců na území ČR a spolupráci mezi jednotlivými úřady. V souvislosti s příchodem uprchlíků z Ukrajiny byl členem štábu Krajského asistenčního centra pomoci Ukrajině v Praze (dále jen KACPU). Vedoucí oddělení pobytu cizinců Prahy I. v rámci rozhovoru této práce, poskytl pohled na uprchlickou krizi z druhé strany, přímo související s činností Policie České republiky.

Vysvětluje, na základě čeho se Policie České republiky stala věcně příslušným orgánem, při udělování dočasné ochrany. S příchodem vojenského konfliktu vytvořilo Ministerstvo vnitra typový plán Migrační vlna, který upravoval postupy pro hrozící krizovou situaci. Na plnění úkolů se mimo jiné také účastnil Hasičský záchranný sbor, dle typové činnosti integrovaného záchranného systému. S příchodem migrační vlny, tak nebyla zahlcena pouze Policie České republiky, ale také Odbor azylové a migrační politiky, který taktéž musel značně omezit své běžné činnosti. Dále v rozhovoru popisuje, jak Policie České republiky spolupracovala s Odborem azylové politiky, která značně pomohla zvládat migrační vlnu. Jedná se především o policisty, kteří pomáhali při ztotožňování osob, vyhodnocování autenticity předkládaných dokladů (zjištění neregulérního dokladu, či jiné veřejné listiny – v praxi se často jednalo o padělaná razítka u listin, které musely být úředně ověřené), zajišťování osob, či řešení přestupkových jednání osob. A to všechno nad rámec svých běžných úkolů. Upozorňuje na neustálý nárůst cizinců a proto práce Policie České republiky je v této problematice klíčová. V neposlední řadě poukazuje na zefektivnění spolupráce a k zintenzivnění komunikace mezi Odborem azylové a migrační politiky a Odbory cizinecké policie. Národní právní úpravu v této problematice hodnotí jako zdařilou, nicméně shledává místa pro zlepšení a zdokonalení v některých oblastech, jako nemožnost vyhostit cizince jako recidivního pachatele trestné činnosti a v povinnostech ubytovatele dle cizineckého zákona.

Rozhovor s vedoucím oddělení pobytů cizinců Prahy I. OAMP je uveden v: [Příloha IV: Rozhovor s vedoucím oddělení pobytu cizinců Prahy I. Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky, ze dne 26. 2. 2025.](#)

7.4.1 Výstup empirické části – rozhovory

Na základě zodpovězených otázek vedoucího Odboru cizinecké policie hl. m. Prahy a řadovým policistou pod tímto odborem, lze vyčíst komparace názorů. Vedoucí odboru poskytl detailnější právní úpravu v této problematice, zejména vycházející z Evropské unie, dle které se momentálně řídí Policie ČR a to v důsledku uprchlické krize z důvodu vojenského konfliktu na Ukrajině. Tato problematika je v ČR nejaktuálnější, jelikož uprchlická krize ze Sýrie a z blízkosti těchto států, Českou republiku v posledních letech tolik nezasáhla, tyto uprchlíky Česká republika označuje jako neoprávněně vstupující migranty, kteří vstupují na území neoprávněně, bez platného oprávnění k pobytu.

Ze zodpovězených otázek policistů je viditelná shoda názorů v nedostatku příslušníků Policie České republiky, jelikož s příchodem uprchlíků vzrostla činnost především cizinecké policie, která musela plnit úkoly v souvislosti s uprchlickou krizí, mimo jejich běžné úkoly jako vyhledávání nelegální migrace, kontrola povinností ubytovatelů a cizinců podle cizineckého zákona. Nehledě na to, že vzrostl počet cizinců v České republice, se kterým souvisí nárůst protiprávního jednání/trestné činnosti a zvýšení agrese osob pod vlivem alkoholu, či jiných návykových látek, který spadá pod kompetenci Policie ČR. Policista v přímém výkonu služby mimo nedostatku sil, zmínil také nedostatečné materiální a technické vybavení policistů.

Další shodu názorů lze spatřovat v ohledu legislativy, kdy aktuální právní úprava aktivně reagovala na nárůst uprchlíků v ČR. Nicméně po uplynulé době lze spatřovat nedostatky jako délku trvání administrativních úkonů, které následně souvisí s udělováním pobytových oprávnění občanům jiných států, včetně řízení o azylu.

Vedoucí oddělení z OAMP poukázal na činnost pracovníků OAMP, který také potvrdil nedostatek sil v rámci jeho odboru při zvládání uprchlické krize v souvislosti vojenského konfliktu na Ukrajině. Zdůraznil jak důležitá je spolupráce Policie ČR a Odborem azylové a migrační politiky při zvládání uprchlické krize v České republice.

Všichni tři experti, kteří zodpovídali na otázky v dané problematice, se shodli, že by bylo vhodné zrychlit procesy při řízení o udělování pobytových oprávnění a zpřísnit podmínky pro udělování. Dalším problémem a otázkou pro zlepšení uprchlické krize a vnitřní bezpečnosti státu, by bylo vhodné zamyslet se nad otázkou vyhoštění cizince, pokud opakovaně páchá trestnou činnost na území.

7.5 Komparace mezi dotazníkovým šetřením a řízenými rozhovory

Na základě zjištěných dat z dotazníkového šetření určený pro policisty v terénu, lze získat neutrální pohled z policejní praxe. Poznatky za uplynulou dobu a návrhy na zlepšení uprchlické krize i ze strany policie. Na co by se měla policie zaměřit, zejména o neustálé usilování dostatečných sil a prostředků a na neustálé školení policistů v daných problematikách.

Z řízených rozhovorů zejména s vedoucím Odboru cizinecké policie hlavního města Prahy a s vedoucím oddělením pobytu cizinců Prahy I. lze usoudit kvalitní závěr zhodnocení policejní praxe v rámci uprchlické krize a aktuální právní úpravu, zejména zaměřenou na uprchlickou krizi v souvislosti s vojenským konfliktem na Ukrajině.

Závěr

Věcná část práce vysvětlila základní pojmy spojené s problematikou uprchlické krize. Mimo jiné jsou vysvětleny a přiblíženy pobytové statusy, které se v České republice nejčastěji udělují a jaká je aktuální praxe. Dále poukázala na postupy Policie ČR při zvládání uprchlické krize, jak ji předchází prostřednictvím opatření především cizinecká policie. V rámci dotazníkové šetření bylo zjištěno, že v pravidelném vzdělávání policistů na problematiku uprchlické krize jsou jisté nedostatky jako četnost a kvalita školení policistů v přímém výkonu.

Při provádění rozhovoru s vedoucím Odborem cizinecké policie hl. m. Prahy, bylo zjištěno, jak ozbrojený konflikt zasáhl cizineckou polici především na území hl. m. Prahy. Z rozhovoru s vedoucím oddělení OAMP je zřejmé, jak důležitá je spolupráce Policie ČR a OAMP, který se zabývá uprchlickou krizí a udělováním pobytových oprávnění. Z pohledu obou manažerů, Policie České republiky svou úlohu v problematice uprchlické krize zvládla a zvládá.

V době uprchlické krize, kdy na území České republiky neoprávněně vstupovali migranti ze států jako Sýrie, Afghánistán, Turecko apod. Policie České republiky svou roli zvládala a to z důvodu znovuzavedení hraničních kontrol, aktivního vyhledávání nelegální migrace a působením ve společných zahraničních hlídkách při ochraně hranic Schengenu. Dle statistických údajů je jasně zřetelný úpadek nelegální migrace za poslední roky. Zásahu nemá pouze Policie ČR, ale také určité úřady, odbory a ochrana vnějších hranic Schengenu, na kterých mimo jiné působili i policisté České republiky, současně lze brát v potaz také aktuální situaci ve světě. Vzhledem k dostupné vyškolenosti a vybavenosti tuto roli policisté zvládají, avšak jsou zde jisté oblasti pro zlepšení zvládání krize. Mezi hlavní patří: častější a obsáhlejší školení policistů v dané problematice na aktuální „trendy“ uprchlické krize jako například při zjišťování neregulérnosti dokladu, obvyklé trasy a prostředky pro umožňování nedovoleného překročení státních hranic, kteří využívají migranti a převaděči.

Dle rozhovoru s vedoucím oddělení pobytu cizinců Prahy I., lze konstatovat velice objektivní názor na zhodnocení práce Policie ČR, při zvládání aktuální uprchlické krize spojenou s uprchlíky z Ukrajiny. Zde je jasné, že policie okamžitě reagovala na přicházející krizi a aktivně plnila úkoly spojené s touto krizí, mimo jiné své běžné

úkoly, které z hlediska kapacity policistů a zvýšení počtu cizinců na území ČR nebylo a není jednoduché.

Dle názoru autorky by bylo vhodné pro zlepšení uprchlické krize v České republice následující:

V řešení jakéhokoliv problému je vždy klíčové hledat příčinu daného problému a snažit se přijít na nejlepší způsoby jak jej vyřešit. V této problematice by bylo dle autorky práce vhodné zaměřit se přímo na trvající problém, proč uprchlíci utíkají ze svých domovů. Což by znamenalo více se zaměřit na mezinárodní spolupráci z hlediska koordinace v bezpečných zónách, vytvářet zázemí pro místní obyvatelstvo v dané oblasti, aby nemělo důvod prchat z území svého rodného státu, s tím související pracovní nabídky v dané oblasti, či dostatek půdy pro vlastní obživu v chudých oblastech. Prospěšné by dále mohlo být vysílání dobrovolníků v zasažených oblastech, zejména zdravotníků, či věcná pomoc pro nezbytně nutné materiály jako zdravotnické pomůcky, trvanlivé potraviny, pitná voda a stavební materiál pro znovuoobnovení jejich domovů.

Co se týče praktických aspektů zvládání uprchlické krize, se autorka práce ztotožňuje s názory odpovídajících expertů na otázky v rozhovoru. V případě porušení povinnosti, dle cizineckého zákona, kdy cizinec pobývá na území neoprávněně, či cizinec třetí země vykonává zaměstnávání bez povolení, by dle autorky práce bylo vhodné, aby cizinec uhradil danému státu, tedy České republice náklady, které státu vznikly. U neoprávněného pobytu by se jednalo o náklady spojené s vyřízením jeho pobytu, či nákladů v případě, že je umístěn do zařízení pro zajištěné cizince. V případě nelegálního zaměstnávání by se jednalo o vyplacení daně z průměrného příjmu, včetně sociálního a zdravotního pojištění. Jednak by toto řešení pomohlo ke zlepšení státního rozpočtu a preventivně a represivně by působilo pro cizince, kteří neplní povinnosti, dle platné právní úpravy.

Dalším řešením pro lepší koordinaci by byl návrh kontrol a zpřísnění podmínek v případě udělování pobytového oprávnění, zda cizinec opravdu plní účel svého pobytu a následně v případě zjištění jej zrušit. V praxi se často stává, že cizinci tohoto zneužívají, aby mohli využívat jistých výhod a cestovat z jedné země do druhé, jedná se i o pobytové statuty dočasné ochrany.

Vedlejším cílem bylo navrhnout faktická a legislativní řešení „de lege ferenda“ návrhů. Dle autorky práce by bylo vhodné zpřísnit požadavky pro udělení pobytového oprávnění pro cizince, například aktuální udělování dočasné ochrany, i azylového řízení, které mnohdy trvá i několik let. Autorka práce si je vědoma, že Česká republika musí postupovat v souladu s právními akty Evropské unie. Nicméně s neustálým nárůstem protiprávních jednání, trestné činnosti ze strany cizinců, by bylo vhodné zamyslet se nad otázkou ukončení pobytu na území České republiky, v případě opakované trestné činnosti, s tím, že by si cizinec zažádal o pobytové oprávnění v jiném státě, kde by nebyl přímo ohrožen na životě, tedy i v jiném členském státě. V souvislosti to aktuálně reflektuje na vyhlášení Soudního dvora EU, kdy by si cizinec mohl požádat o dočasnou ochranu v jiném státě Evropské unie.

Například když se jedná o občana Ukrajiny, který je pro Českou republiku nežádoucí, tento by byl za normálních okolností vyhoštěn ze zemí Schengenu, jenže v současné době není správní vyhoštění možné, tudíž cizinec pobývá na území do té doby, dokud nepominou překážky k vydání správního rozhodnutí.

Dalším problémem, který autorka práce shledává, je v oblasti délce azylového řízení. V případě zjištění nelegálního pobytu cizince občana třetí země, policie vydá správní vyhoštění. Cizinec se na toto rozhodnutí odvolá a dostává se do řízení o azylu, avšak porušil povinnost dle §103 písm. n) zák. č. 326/1999 Sb., kdy pobýval na území bez platného oprávnění k pobytu. V praxi to znamená, že cizinec, kterému často ani nehrozí nebezpečí v jeho domovském státě, zůstává na území ČR oprávněně mimo jiné s volným přístupem na trh práce, a bez dalších opatření, i přes to, že v zahraničí například páchal trestnou činnost. Cizinci často žádají například o udělení mezinárodní ochrany, i přes to, že jim nehrozí žádné nebezpečí. Vzhledem ke známému dlouhotrvajícímu řízení o azylu, si cizinci pouze prodlužují pobyt na území.

Dalším faktorem je nevědomost minulosti daného cizince (z důvodu nepředávání informací prostřednictvím informačních systémů), zda nepáchal trestnou činnost v zahraničí, dle tohoto nelze zaručeně vědět, že nebude páchat trestnou činnost i na našem území.

Návrhem tedy je usilovně se snažit o minimální dobu řízení o azylu, ať už navýšením sil a prostředků, či jiným způsobem, či umístěním cizince do zařízení, kde by byl veřejně prospěšným. Což následně souvisí s již výše uvedenými finančními

výdaji státu, když se cizinci umisťují do zařízení pro zajištěné cizince a současně s náklady základních životních potřeb, které hradí stát.

V těchto zařízeních tráví cizinci třetích zemí zpravidla několik měsíců, což obnáší obrovské množství financí ze státního rozpočtu. Návrhem je nárok o úhradu cizincem, pokud má finanční prostředky, v opačném případě být veřejně prospěšným, pokud se neprokáže, že by mu návrat do jeho domovského státu bezprostředně ohrožoval život. Dle názoru autorky práce, by se tyto finanční prostředky mohly lépe využít pro občany České republiky, než pro cizince třetích zemí, o kterých Česká republika nemá téměř žádné informace.

Jedním z dalších kroků pro zmírnění nelegální migrace by mohlo být zpřísnění kontrol na hranicích, při vstupu do Schengenu. Často se stává, že se cizinci prokazují několika cestovními doklady, které střídají, přičemž některé z nich jsou dokonce padělané, či jinak pozměněné. Návrhem je tedy přísnější kontrola s důrazem na předkládané doklady a elektronická databáze vstupujících osob do schengenského prostoru.

V případě zjištění neoprávněného pobytu cizince třetí země na území ČR, lze cizinci uložit pokutu maximálně ve výši 5000,- Kč, dle cizineckého zákona a 2500,- Kč správní poplatek za náklady správního řízení (správního vyhoštění). V případě, že cizinec pobýval na území České republiky bez platného oprávnění k pobytu několik měsíců, či několik let, je zřejmé, že na území vykonával činnost, ke které nebyl oprávněn, tudíž zřejmě neodváděl daně stanovené zákonem. Z tohoto je jasné, že výše sankce, kterou musí uhradit státu za neoprávněnost svého pobytu je zcela nepřiměřená v poměru příjmu za neoprávněnou činnost (zaměstnání). Posledním návrhem je tedy zvýšit maximální částku v blokovém řízení za porušení povinnosti, dle cizineckého zákona. V tomto případě by to pomohlo České republice alespoň k částečnému navrácení finančních výdajů související s uprchlickou krizí, z druhého hlediska by to mohlo mít větší preventivní efekt pro potenciální nelegální uprchlíky, či neoprávněně pracující cizince na území ČR.

Pro zvládání uprchlické krize je naprosto klíčové, aby se policie dále aktivně podílela na vyhledávání nelegální migrace, spolupráci s ostatními orgány a udržování dobrých vztahů na mezinárodní spolupráci, při předávání informací a poznatků o vývoji uprchlické krize a kriminalitě. V neposlední řadě se dále podílet na spolupráci ve

společných hlídkách v zahraničí při ochraně hranic Schengenu, vyhledávání nelegální migrace a převaděčství.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. HABICH, L.; KLOUBEK, M. a kol. *Činnost policejních služeb*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019. 228 s. ISBN 978-80-7251-481-6.
2. HOLUBICZKY, V. „*Quo Vadis Schengen?*“ *Zborník z konferencie s medzinárodnou účasťou konanej dňa 14. Novembra 2017*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2018. 144 s. ISBN 978-80-8054-787-5.
3. HONUSKOVÁ, V., FLÍDROVÁ E., JANKŮ L., eds. a kol. *Dnes migranti – zítra uprchlíci? Postavení migrantů, kteří potřebují ochranu v mezinárodním právu*. PRAHA, 2014. 196 s. ISBN: 978-80-87975-23-7.
4. HŘEBÍKOVÁ, I.; KURŽEJA, J. *Správní řízení na úseku pobytu cizinců*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2006. 85 s. ISBN 80-7251-227-7.
5. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. PRAHA, 2022. 1040 s. ISBN: 978-80-7502-576-0.
6. KRÍŽ, Z. *Cesta z Ruska. Ruská agrese proti Ukrajině a její důsledky*. Masarykova univerzita Brno 2023. 168 s. ISBN: 978-80-280-060-2.
7. KURŽEJA, J. *Cizinecká policie a evropské právo*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2007. 193 s. ISBN 978-80-7251-272-0.
8. KURŽEJA, J. a kol. *Cizinecká a pohraniční policie I*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2002. 200 s. ISBN 80-7251-087-8.
9. KURŽEJA, J. a kol. *Cizinecká a pohraniční policie II*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2003. 176 s. ISBN 80-7251-123-8.
10. MASTNÝ, V.; SVOBODA, C.; VÍŠEK, J. a kol. *Aktuální výzvy ve světle globálního bezpečnostního prostředí*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. 167 s. ISBN 978-80-7251-479-3.
11. MURRAY, D. *Podivná smrt Evropy*. Voznice: nakladatelství LEDA, 2018. 336 s. ISBN 978-80-7335-562-3.
12. MOULISOVÁ, M. *Kriminalita etnických menšin a cizinců*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. 54 s. ISBN 978-80-7251-335-2.
13. *Ročenka uprchlického a cizineckého práva*. Eds. JÍLEK, D., POŘÍZEK, P. (eds.). Kancelář veřejného ochránce práv, 2018. 352 s. ISBN 978-80-7631-045-2.
14. SMETANA, M. *Činnost cizinecké policie I*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021. 184 s. ISBN 978-80-7251-526-4.
15. SMETANA, M. a kol. *Činnost cizinecké policie II*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2023. 237 s. ISBN 978-80-7251-547-9.
16. SMETANA, M. *Cizinecká policie a Evropské právo*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021. 346 s. ISBN 978-80-7251-509-7.

Elektronické zdroje

1. E15 *Uprchlická krize: Počátky a příčiny* [online] PRAHA e15 15. 5. 2016 [10. 10. 2024] Dostupné z: <https://www.e15.cz/archiv/uprchlicka-krize-pocatky-a-priciny-1298883>.
2. MV ČR OAMP *Nelegální migrace v ČR* [online] PRAHA MV ČR [10. 10. 2024] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/nelegalni-migrace-v-ceske-republice.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>.
3. Evropská rada, Rada EU *Pakt o migraci a azylu* [online] PRAHA 4. 3. 2025 [13. 3. 2025] Dostupné z: Pakt o migraci a azylu - Consilium.

Legislativní dokumenty

1. Pokyn policejního prezidenta č. 1/2022, o některých postupech v oblasti mezinárodní policejní spolupráce.
2. Pokyn policejního prezidenta č. 42/2023, o úkolech Odborů cizinecké policie krajských ředitelství Policie České republiky.
3. Zákon č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku.
4. Zákon č. 273/2008 Sb., O Policii České republiky.
5. Zákon č. 326/1999 Sb., Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v posledním znění.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

1. Dotazníkové šetření dostupné z: [Role Policie ČR při zvládání uprchlické krize | Survio](#).
2. Případy zjištění neoprávněného pobytu z činnosti Odboru cizinecké policie hl. m. Prahy.
3. Statistické údaje nelegální migrace z Ředitelství služby cizinecké policie z oddělení analýz a rizik.
4. Rozhovor s vedoucím Odboru cizinecké policie Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy.
5. Rozhovor s policistou z Odboru cizinecké policie Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy.
6. Rozhovor s vedoucím Oddělení pobytu cizinců Prahy I. OAMP MVČR.

Seznam zkratek

FRONTEX – Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž

KŘP – Krajské ředitelství policie

OAMP MVČR – Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky

ŘMPS – Ředitelství pro mezinárodní spolupráci

ŘSCP – Ředitelství služby cizinecké policie

Seznam tabulek a grafů

Graf 1 – Nelegální migrace v ČR v období 2015–2024.....	36
Graf 2 – Nelegální migrace v ČR dle krajů v letech 2015–2024.....	37
Graf 3 – Nelegální migrace v ČR dle měsíců za rok 2022.....	38
Graf 4 – Nelegální migrace dle měsíců za rok 2023	38
Graf 5 – Nelegální migrace dle měsíců leden – říjen 2024.....	39

Seznam příloh

Příloha I: Seznam otázek s nabízenými odpověďmi v dotazníkovém šetření, v období od 19. 10. 2024 do 24. 11. 2024.

Příloha II: Rozhovor s vedoucím Odboru cizinecké policie hlavního města Prahy, ze dne 7. 2. 2025.

Příloha III: Rozhovor s policistou zařazeným pod Odborem cizinecké policie hlavního města Prahy, oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort, ze dne 18. 2. 2025.

Příloha IV: Rozhovor s vedoucím oddělení pobytu cizinců Prahy I. Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky, ze dne 26. 2. 2025.

Přílohy

Příloha I: Seznam otázek s nabízenými odpověďmi v dotazníkovém šetření, v období od 19. 10. 2024 do 24. 11. 2024.

1. Kde jste služebně zařazeni?
Odbor cizinecké policie.
Odbor služby pořádkové policie.
Odbor služby dopravní policie.
Služba kriminální policie a vyšetřování.
2. Zabezpečuje Váš útvar bezpečnostní opatření v rámci uprchlické krize na odhalování nelegální migrace?
Ano.
Ne.
3. V případě, že jste na předchozí otázku odpověděli ano, jak často?
Více než 1x za měsíc.
1x za měsíc.
Jednou za tři měsíce.
Méně často. (Párkrát do roka.)

4. Zúčastnili jste se někdy takového bezpečnostního opatření?
Ano.
Ne.
5. Pokud ano, měli jste dostatek sil a prostředků pro tento typ bezpečnostního opatření?
Ano.
Ne.
6. Máte zkušenosti se speciálním vybavením pro vyhledávání nelegální migrace, jako jsou termovize, noktovizory, Schengenbus, detektory pravosti bankovek (tzv. lupy)?
Ano, používáme v přímém výkonu služby.
Ano, ale běžně nemáme k dispozici.
Nikdy jsem nevyužil(a), ani se nesetkal(a).
7. Máte zkušenosti s ochranou hranic např. schengenského prostoru v rámci uprchlické krize?
Ano, působil(a) jsem na zahraničních misích při ochraně vnějších hranic schengenského prostoru.
Ano, mám zkušenosti s ochranou vnitřních hranic schengenského prostoru, na letištích, pasová kontrola.
Ano, mám zkušenosti s kontrolami na hranicích. (Např. ochrana na pozemní hranici se Slovenskem.)
Nemám žádné zkušenosti.
8. Jak hodnotíte tento typ bezpečnostního opatření v rámci organizace nasazení sil a prostředků?
Dostačující.
Nedostačující.
Jiná. (Prosím uveďte.)
9. Měli jste před zahájením bezpečnostního opatření dostatečnou informovanost? (Např., které státy mají vízovou povinnost v schengenském prostoru.)
Ano, před zahájením došlo k předání informací v dané problematice.
Ano, byl(a) jsem informován(a), ale nedostatečně.
Nikoliv, opatření proběhlo bez instruktáže.
10. Jaké byly Vaše hlavní úkoly v rámci tohoto bezpečnostního opatření?
Namátková kontrola vozidel a její osádky.

Kontrola objektů a prostor, kde dochází k většímu shlukování cizinců.
(Ubytovny, kluby, nádraží.)

Jiná. (Prosím uveďte.)

11. Došlo v rámci bezpečnostního opatření k odhalení nelegální migrace?

Ano, ve většině případů kontrolovaných osob.

Minimálně.

Ani jeden případ odhalení nelegální migrace.

12. Pokud došlo k odhalení nelegální migrace, jaká byla učiněna opatření, naskytly se nějaké potíže v rámci opatření vůči cizincům jako například u omezení osobní svobody?

Cizinci předání cizinecké policii, vše se obešlo bez komplikací.

Při provádění úkonů se naskytly problémy v rámci nedostatku informací, nasazených sil a prostředků.

Jiná. (Prosím uveďte.)

13. Setkali jste se v přímém výkonu služby ke zjištění neregulérního dokladu?

(Padělaný, či jinak pozměněný doklad.)

Ano, v rámci bezpečnostního opatření.

Ano, při běžném výkonu služby.

Nikdy jsem se nesetkal(a).

14. Jak hodnotíte organizaci v rámci plánování bezpečnostního opatření v rámci problematice uprchlické krize?

Bezpečnostní opatření jsou v dostačující četnosti a výslednosti v rámci odhalování nelegální migrace.

Četnost bezpečnostních opatření je nízká, měla by se zvýšit a více se zaměřit na danou problematiku.

15. Jak byste zlepšili kvalitu a efektivitu bezpečnostních opatření v rámci uprchlické krize?

(Otevřená odpověď.)

Příloha II: Rozhovor s vedoucím Odboru cizinecké policie hlavního města Prahy, ze dne 7. 2. 2025.

Otázka č. 1:

Jaká je Vaše role v rámci zvládání uprchlické krize?

Odpověď:

Byl jsem na pozici jednoho z vedoucích představitelů odboru cizinecké policie Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy, které se vedle pracovníků Odboru azylové a migrační politiky MV ČR přímo podílelo na zpracování podaných žádostí o udělení dočasné ochrany na území České republiky, zajišťovalo dohled nad dodržováním veřejného pořádku a dále nad dodržováním povinností cizinců, kteří se dostavovali na Krajská asistenční centra pomoci občanů Ukrajiny v Praze (dále jen KACPU). Mým úkolem bylo organizovat, koordinovat a metodicky řídit činnost policistů KACPU.

Otázka č. 2

Jaká opatření jste musel zavést v rámci reakce na nárůst uprchlíků a jaké hlavní úkoly plnila Policie ČR?

Odpověď:

S ohledem na vysoký příliv cizinců z Ukrajiny, který nastal v měsíci březnu 2022, se dostal odbor cizinecké policie Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy do pozice, kdy musel omezit vybrané činnosti, která má svěřeny pro úsek kontroly pobytového režimu pobytového režimu cizinců. Došlo k ponížení počtu periodických kontrol nad ubytovacími zařízeními, snížení příjmu v rámci přepážkové agendy a ponížení počtu sil a prostředků, jejichž úkolem bylo vyhledávání nelegální migrace. Síly a prostředky byly přeskupeny na činnosti, které byly spojeny s vyřizováním vysokého počtu žadatelů o dočasnou ochranu (ztotožňování, udělování pobytových statusů, přestupková agenda atd.). A nejen to. Policisté rovněž museli dohlížet nad veřejným pořádkem na příjezdových migračních uzlech a dále se podíleli na filtru osob, které docházely na KACPU, přičemž jejich úkolem bylo zjištění, zda se jedná o osoby, které byly oprávněny podat žádost o dočasnou ochranu, popřípadě osoby, které nároku na dočasnou ochranu nedosahují. Po čase se role policie měnila a postupně své nasazení na KACPU omezovala a mohla se věnovat svým běžným činnostem.

Otázka č. 3

Máte pocit, že současný právní rámec umožňuje policii efektivně reagovat na uprchlickou krizi, nebo zde vidíte prostor pro zlepšení?

Odpověď:

Myslím, že s časovým odstupem, můžeme kladně hodnotit nasazení krizových orgánů a všech účastníků krizového řízení, které musely zajistit organizaci, logistiku a činnosti KACPU a dále přepravu a nouzové ubytování přicházejících osob bez přístřeší. Policie vedle jím svěřených úkolů na poli bezpečnosti byla vnesena do nové pozice. Zákonem č. 65/2022 Sb. Lex Ukrajina se stala věcně příslušným orgánem, kterému byla svěřena pravomoc udělovat dočasnou ochranu. Do účinnosti tohoto zákona tato pravomoc dopadla pouze na Ministerstvo vnitra ČR. Tím mohlo dojít k nasazení složky Policie ČR do procesu udělování pobytového oprávnění ve formě strpění pobytu a následného statusu dočasné ochrany. Dle mého názoru to byl jediný možný krok ze strany zákonodárce, neboť jen velmi těžko by samotné Ministerstvo vnitra ČR v prvních měsících zvládlo tlak, který nastal s vyřizováním vysokého počtu žádostí o pobytu, které podávali cizinci z Ukrajiny. Po uplynutí první vlny bylo dle mého názoru již nesystémové, aby se Policie ČR podílela na zpracování této agendy, která má čistě charakter pobytový a ne represivní. Do budoucna bych tedy zvážil úpravu zákona o dočasné ochraně, který je pro zákon č. 65/2022 Sb. subsidiární tak, aby pravomoc udělování dočasné ochrany byla svěřena Policii ČR pouze během vyhlášeného krizového stavu podle krizového zákona. Současně bych se zamyslel nad revizí směrnici 2001/55/ES, která stanovuje minimální normy pro poskytnutí dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob, jenž byla implementována zejména do zákona o dočasné ochraně a zákona o pobytu cizinců na území České republiky. Dle mého názoru by mělo dojít k rozšíření případů, kdy lze vyloučit osobu z poskytnutí dočasné ochrany cizince, kteří ohrožují bezpečnost státu, dopouštějí se válečných zločinů nebo zvláště závažných zločinů. S ohledem na současný stav, kdy nemalý počet držitelů dočasné ochrany páchá na území úmyslnou trestnou činnost, je na zvážení, zda i tyto osoby mají čerpat výhod hostitelské země a nadále jim má být poskytována dočasná ochrana a tudíž být v postavení, kdy je znemožněno jejich vyhoštění. Dále jsem toho názoru, že je zapotřebí reagovat i na situace, kdy držitelé dočasné ochrany cestují zpět na území domovského státu, přestože jim byla udělena ochrana z důvodu jejich nuceného vysídlení. Zde jsem toho názoru, že zákon o dočasné ochraně měl na tyto

situace reagovat s tím, že dočasná ochrana zaniká v případě, kdy držitel vycestuje zpět do domovského státu.

Otázka č. 4

Jak se podle Vás legislativa upravující tuto problematiku vyvíjela v posledních letech a jaké změny vnímáte jako nejvýznamnější?

Odpověď:

Jak bylo již predestřeno výše, případy vysokého přílivu uprchlíků řeší Směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001, která vkládá pravomoc Evropské Radě, aby svým rozhodnutím zavedlo dočasnou ochranu na celoevropské úrovni. Tak se tomu stalo i po vypuknutí ozbrojeného konfliktu na Ukrajině v roce 2022, kdy Rada svým rozhodnutím č. 2022/382/EU ze dne 4. Března 2022 rozhodla, že nastal případ pro celoplošné udělování dočasné ochrany pro občany Ukrajiny, kteří pobývali na území Ukrajiny před datem 24. 2. 2022. V návaznosti na to byly vydány zákony č. 65/2022 Sb., 66/2022 Sb. a 67/2022 Sb., tzv. Lex Ukrajina, kdy zákon č. 65/2022 Sb., byl k dnešnímu datu pošesté novelizován. Novelou je buď reagováno na důvody prodloužení dočasné ochrany, nebo na potřeby aplikační praxe a zájmů České republiky ve vztahu k zájmům držitelů dočasné ochrany. Jako přínosný vnímám kladení důrazu na monitoring cizinců a v tomto ohledu zpřísnění podmínek pro udělení dočasné ochrany, kdy oproti prvním měsícům je kladen důraz na doložení adresy pobytu žadatele. Samozřejmě mezi dalšími nejvýznamnějšími změnami je poskytování bezplatného ubytování, kdy oproti předchozím možnostem, je bezplatné ubytování poskytováno pouze prvožadatelům po dobu 90 dnů. Rovněž i bezplatné zdravotní pojištění je poskytováno osobám v rozmezí 18 – 65 let pouze po dobu 150 dnů, pokud se nejedná o osobu do 26ti let, která se nepřipravuje soustavně na budoucí povolání nebo její závažný zdravotní stav neumožňuje výkon výdělečně činnosti. Nelze také přehlédnout, že poslední novela počítá se zánikem dočasné ochrany v případě, kdy cizinec se na své hlášené adrese nezdržuje po dobu 3. měsíců a je tedy předpoklad, že vycestoval. Tato úprava je pozitivním nástrojem pro potírání tzv. dávkové turistiky a školství.

Otázka č. 5

Jaké jsou největší výzvy, kterým policie čelí při zvládnání uprchlické krize a jak je řešíte? (Ať už se jedná o nedostatek sil a prostředků, či jazyková bariéra.)

Odpověď:

V hl. m. Praze je v posledních třech letech hlášeno cca 354 000 cizinců, přičemž velkou část tvoří občané Ukrajiny. Tato skutečnost bezprostředně dopadá do práce Policie ČR. Jednak má větší počet nápadu s cizineckým prvkem a dále oproti předchozím letům se častěji setkává s větší agresivitou a dále s osobami, které jsou ovlivněny alkoholem nebo jinou látkou ovlivňující jejich způsobilost. V tomto ohledu jsou kladeny na policisty větší nároky na zvládnutí konfliktních situací. V neposlední řadě větší počet cizinců se promítá do vytváření nových ubytovacích zařízení ať již legálních či nelegálních, což v důsledku znamená pro službu cizinecké policie, aby vyčlenila své síly více na kontrolní činnost v této oblasti tak, aby byl zajištěn dohled a monitoring nad pohybem cizinců na území České republiky. Dle mého názoru by větší počet příslušníků a prostředků zlepšilo vývoj bezpečnostní situace, zejména v dohledu nad dodržováním povinností ze stran cizinců i třetích osob. Navíc pakliže odpadnou důvody udělování dočasné ochrany z důvodu geopolitických změn a dojde k ukončení pobytu držitelů dočasné ochrany, je zapotřebí, aby Policie ČR byla připravena na relokaaci cizinců, včetně počtu sil a prostředků, které bude potřebovat pro případné nucené návraty cizinců. Taktéž při zodpovězení této otázky souhlasím, že lepší jazyková vybavenost policistů by v řadě případů ulehčila plnění služebních úkolů. Například při přijímání oznámení nebo při běžné komunikaci s cizinci tzv. na ulici.

Otázka č. 6

Domníváte se, že prováděná opatření od začátku vzniku novodobé uprchlické krize jsou účinná a Policie ČR svou roli v této problematice zvládá, například oproti ostatním státům Evropské unie?

Odpověď:

Ano, domnívám se, že Policie České republiky svou úlohu zvládá. Nedokážu relevantně hodnotit situaci v jiných členských státech EU.

Otázka č. 7

Jaké školení nebo přípravu podstupují policisté, kteří přicházejí do přímého kontaktu s uprchlíky?

Odpověď:

Speciální příprava v této oblasti není. V rámci základní odborné přípravy se policisté učí zvládnutí situace, kdy dochází ke komunikaci s oběťmi nebo zranitelnými osobami. Zvlášť ještě probíhá kurz krizové intervence. Určitou paralelou lze tato školení použít i pro kontakt s uprchlíkem, který je v obtížné situaci z důvodu jeho vysídlení a přímo utíká před válkou.

Otázka č. 8

Jak hodnotíte podporu nebo tlak, nařízení a směrnice ze strany Evropské unie?

Odpověď:

Bylo uvedeno výše, že v této otázce je Česká republika vázána unijními předpisy, takže v tomto ohledu je nutno postupovat v duchu těchto předpisů.

Otázka č. 9

Jaké kroky podniká Policie ČR pro prevenci radikalizace nebo násilí v souvislosti s migrací? (Například z důvodu nárůstu násilných útoků ze strany migrantů v Evropě.)

Odpověď:

Ze strany PČR v rámci prevence dochází k přednáškové činnosti na školách nebo na jiných institucích, které jsou označeny měkké cíle, přičemž je zde pojednáváno i otázce radikalizace. Tato přednášková činnost se provádí i pro příslušníky PČR. Vedle přednáškové činnosti PČR se ve vlastních řadách více zaměřuje na výcviky na eliminaci aktivního útočníka a zvládnutí mimořádných situací. Současně dochází i lepšímu vyzbrojení policistů a zajištění jejich balistické ochrany.

Otázka č. 10

Pokud byste mohl změnit nebo zlepšit postup v rámci policejní práce s uprchlíky, co by to bylo? Jaké legislativní nebo organizační změny byste považoval za přínosné?

Odpověď:

K legislativním změnám jsem se vyjádřil v otázce č. 3. Co se týče dalších změn, předně bych zmínil zlepšení výměny informací mezi členskými státy k osobám, kteří jsou držitelé dočasné ochrany nebo žádaly v jiném členském státě o tento pobytový status. Nyní pro výměnu těchto informací slouží zřízený Evropskou komisí IS TPD, který sdružuje základní údaje o aktuálních držitelích dočasné ochrany v rámci celé EU a je funkční ve webovém prostředí. Pro policejní práci ovšem zde absentují biometrické údaje žadatele, údaje o jeho bydlišti a pobytová historie osoby, kdy tyto údaje jsou potřebné pro ověření jeho totožnosti. Navíc tento IS není propojen s IS, které jsou funkční v policejních mobilních lustračních zařízeních. Dále by bylo přínosné vytvoření efektivnějšího nástroje ke zlepšení jazykové úrovně policistů, například zavedením individuálních jazykových kurzů na pracovišti pro více menších skupin policistů.

Příloha III: Rozhovor s policistou zařazeným pod Odborem cizinecké policie hlavního města Prahy, oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort, ze dne 18. 2. 2025.

Otázka č. 1:

Jaká je Vaše role v rámci zvládání uprchlické krize?

Odpověď:

Služební zařazení u služby cizinecké policie, krajského ředitelství policie hl. m. Prahy, Odbor cizinecké policie, Oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort. Služební zařazení v přímém výkonu služby, aktivní vyhledávání nelegálně pobývajících cizinců na území České republiky a provádění pobytových kontrol u cizinců v rámci oprávnění dle zákona č. 326/1999 Sb.

Otázka č. 2

Jaká opatření jste musel zavést v rámci reakce na nárůst uprchlíků a jaké hlavní úkoly plnila Policie ČR?

Odpověď:

Žádné, pouze sebevzdělávání v problematice nelegálně přicházejících cizinců a praktická příprava na následné omezení jejich osobní svobody v případech jejich zajištění.

Otázka č. 3

Máte pocit, že současný právní rámec umožňuje policii efektivně reagovat na uprchlickou krizi, nebo zde vidíte prostor pro zlepšení?

Odpověď:

Ano, současně nastavený právní rámec dostatečně reaguje na tuto problematiku a v případě zjištění komplikací je dostatečně pružný na to, aby byly aktualizovány právní rámce v oblasti nelegální migrace.

Otázka č. 4

Jak se podle Vás legislativa upravující tuto problematiku vyvíjela v posledních letech a jaké změny vnímáte jako nejvýznamnější?

Odpověď:

Legislativa reaguje na nařízení Evropské unie a také na aktuální situaci na území České republiky v rámci aktuální situace v otázce nelegální migrace.

Otázka č. 5

Jaké jsou největší výzvy, kterým policie čelí při zvládnutí uprchlické krize a jak je řešíte? (Ať už se jedná o nedostatek sil a prostředků, či jazyková bariéra.)

Odpověď:

Mezi největší výzvy počítám materiální vybavení policie, zázemí v případě provádění hraničních kontrol, dále pak technické zázemí a zařazení pro umístění nelegálně zajištěných cizinců. Dle mého názoru je zde prostor pro výrazné zlepšení podmínek pro policisty. V případě zajištění těchto cizinců ve větším počtu musí samotní policisté improvizovat v rámci zákonných norem.

Otázka č. 6

Domníváte se, že prováděná opatření od začátku vzniku novodobé uprchlické krize jsou účinná a Policie ČR svou roli v této problematice zvládá, například oproti ostatním státům Evropské unie?

Odpověď:

Ano, opatření považuji za dostatečná, pouze mám výhrady k materiálnímu technickému vybavení policistů, jako je hygienický materiál, taktické vybavení, či vybavení jako termovize apod.

Otázka č. 7

Jaké školení nebo přípravu podstupují policisté, kteří přicházejí do přímého kontaktu s uprchlíky?

Odpověď:

V rámci problematiky jsou policisté prakticky proškoleni v oblasti problematiky a to zejména při čerpání metodiky nastavené policií. (závazné pokyny, interní akty...)

Otázka č. 8

Jak hodnotíte podporu nebo tlak, nařízení a směrnice ze strany Evropské unie?

Odpověď:

Je zde určitě po zkušenostech s činy cizinců nelegálně pobývajících na území Evropské unie, prostor pro zpřísnění návratové politiky a důsledné kontroly odmítnutých žadatelů o azyl. V případě návratové politiky, tedy v době kdy se cizinec musí navrátit do své rodné země. Kolikrát policie, ani jiný orgán není schopen zjistit, zda cizinec vycestoval, či ne.

Otázka č. 9

Jaké kroky podniká Policie ČR pro prevenci radikalizace nebo násilí v souvislosti s migrací? (Například z důvodu nárůstu násilných útoků ze strany migrantů v Evropě.)

Odpověď:

Vzhledem k mému služebnímu zařazení čerpám pouze z toho, s čím jsem seznámen v rámci metodických pokynů, které dostávám k seznámení. Konkrétně nejsem schopen tyto kroky hodnotit. Nicméně dle mého názoru tomu rozhodně přispívají například policejní akce zaměřené na migraci, kdy se předchází a vyhledává nelegální migrace a zároveň i násilí ze strany nelegálních migrantů.

Otázka č. 10

Pokud byste mohl změnit nebo zlepšit postup v rámci policejní práce s uprchlíky, co by to bylo? Jaké legislativní nebo organizační změny byste považoval za přínosné?

Odpověď:

Jako přínosné bych považoval zjednodušení administrativy v rámci zajištění jednotlivých osob, jejich urychlený přesun do zařízení určené k jejich zachytu v případě nelegálního pobytu. Dále bych ocenil prostor a zázemí pro práci s těmito lidmi, speciálně upravené prostory pro práci se zajištěnými cizinci a také lepší materiální vybavení policistů. Jako přínosné bych považoval v rámci řízení o azylu buď umístění cizince do zachytného zařízení anebo deportace do bezpečného místa mimo území České republiky do doby pravomocného rozhodnutí o udělení azylu. Dále bych považoval za přínosné, aby se zjednodušilo a zkrátilo řízení o udělení azylu, jelikož doba trvání řízení je někdy v řadě několika měsíců.

Příloha IV: Rozhovor s vedoucím oddělení pobytu cizinců Prahy I. Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky, ze dne 26. 2. 2025.

Otázka č. 1

Jaká je Vaše role v rámci zvládání uprchlické krize (Vaše funkce)?

Odpověď:

Od února 2022 do března 2023 jsem byl členem štábu Krajského asistenčního centra pomoci Ukrajině v Praze (dále jen KACPU Praha) za složku Ministerstva vnitra ČR. Od dubna 2023 do současnosti jsem řídící pracovník KACPU Praha.

Otázka č. 2

Jaká opatření jste musel, (či jste museli) zavést v rámci Vašeho odboru v reakci na nárůst uprchlíků?

Odpověď:

Je důležité vnímat, že organizační část, tj. zřízení, logistiku a provoz krajských asistenčních center pomoci Ukrajině, zajišťoval Hasičský záchranný sbor. Využila se k tomu metodika zprovoznění asistenčních center pomoci, se kterou počítají typové činnosti integrovaného záchranného systému. Vzhledem k rozsahu události bylo vytvořeno tzv. Národní asistenční centrum pomoci Ukrajině, které metodicky i organizačně řídilo krajská asistenční centra. Ta pak měla na starosti vlastní práce s osobami zasaženými hromadným vysídlením z Ukrajiny.

Ministerstvo vnitra mělo připraven typový plán Migrační vlna velkého rozsahu, který obsahoval sadu postupů a opatření při hrozící krizové situaci jakož i při jejím řešení. Typicky se jednalo o aktivaci krizových orgánů a posílení výkonné personální složky odboru azylové a migrační politiky tak, aby bylo možné administrovat registraci a pomoc vysídleným osobám.

Typový plán však nepočítal s tak značným rozsahem migrační vlny, která byla doposud bezprecedentní. Nad rámec doporučených postupů a opatření tak bylo nutné reagovat mimo připravený plán.

V počátku migrační vlny došlo k naprosté prioritizaci registrace uprchlíků na úkor ostatních, běžně řešených agend. Prakticky veškeré personální i prostorové kapacity běžných kontaktních pracovišť odboru azylové a migrační politiky, byly využity pro prvotní registraci uprchlíků. Paralelně došlo k aktivaci krajských asistenčních center pomoci, která v průběhu času převzala dominantní část registraci uprchlíků, avšak v měsíci březnu byl nadále důležitý podíl i běžných pracovišť mimo systém krajských asistenčních center pomoci Ukrajině.

Přestože odbor azylové a migrační politiky přeměroval své personální kapacity vůči registraci uprchlíků, ukázalo se, že tato kapacita není dostatečná. Došlo tedy k operativnímu rozhodnutí, kdy byli na registrační agendu přijímáni pracovníci do dohod konaných mimo pracovní poměr, v mezidobí se pracovalo i s dobrovolníky, kteří usnadňovali proces registrace (tlumočení, směřování ve frontových systémech, pomoc s vyplňováním formulářů atd.). Rovněž by nebylo možné zajistit registraci všech přítomných osob bez spolupráce odborů cizinecké policie, které se značným způsobem podílely na registraci uprchlíků.

Na tak velkou migrační vlnu nedostačovala stávající právní úprava, ministerstvo vnitra tedy muselo rychle připravit speciální zákon (65/2022 Sb.), který lépe reflektoval jak potřeby státu, tak potřeby uprchlíků, včetně zavedení humanitární opatření.

V průběhu řešení migrační vlny muselo ministerstvo vnitra opakovaně improvizovat, typickým příkladem byla situace, kdy v důsledku omezení výrobních kapacit průmyslového sektoru, způsobených pandemií COVID-19, nebyly ministerstvu dodány vízové štítky a tak bylo nutné přikročit k osvědčování dočasné ochrany náhradním způsobem – formou otisku razítek do cestovních dokladů cizinců.

Alespoň obecně musím rovněž upozornit na bezpečnostní dopady migrační vlny, kdy samozřejmě otevřenost, se kterou mohly cizinci vstupovat do Schengenu, jakož i se registrovat k dočasné ochraně, motivovala část osob k nežádoucím, protiintegračním jevům. Typicky se jednalo o legalizaci dlouhodobě neoprávněně pobývajících osob na území, či snahu o získání statusu a výhod z něj plynoucích u osob, které však v České republice dočasnou ochranu reálně nehledaly. Na tyto jevy, muselo ministerstvo v průběhu trvání systému dočasné ochrany reagovat zpřísněním postupu, i zaváděním nových zákonných instrumentů.

Otázka č. 3

Jak se podle Vás legislativa upravující tuto problematiku vyvíjela v posledních letech a jaké změny vnímáte jako nejvýznamnější?

Odpověď:

Odpovídám 26. 2. 2025, tedy v době, kdy čekáme na vyhlášení rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci nepřijatelnosti žádostí o dočasnou ochranu. Česká republika si do národní úpravy přijala omezující opatření pro osoby, které se rozhodnou požádat o dočasnou ochranu ve více státech Evropské unie. Těmto osobám dočasná ochrana ve smyslu lex Ukrajina udělována není. Jedná se však o ustanovení, které je dlouhodobě kritizováno jak neziskovým sektorem, tak v právním prostředí a právě rozhodnutí Soudního dvora EU ukáže další budoucnost jeho aplikace.

Legislativa upravující vstup i pobyt osob s dočasnou se pak logicky vyvíjela ve vztahu k době trvání konfliktu, k potřebám vstupujících osob, k vývoji bezpečnostního prostředí i ve vztahu k samotnému počtu přichozích osob. Ve zkratce, dnešní způsob vyhodnocování žádosti o dočasnou ochranu, který je poměrně komplexní a v zásadě se přibližuje klasickým migračním titulům, by na jaře 2022 použit nešlo. V době nejvyššího vytížení krajských asistenčních center, pro příklad v Praze se jednalo až o 3600 registrovaných osob za den, nebylo možné aplikovat nic než jednoduchý registrační princip bez dalšího prověřování a dokládání jiných náležitostí než titulu osob vysídlených z Ukrajiny k 24. 2. 2022. To s sebou však neslo četné problémy, typicky nekonzistenci údajů v informačních systémech či zcela smyšlené informace, které komplikovaly státu další plánování adaptačně-integračních aktivit, ale i dalších nezbytných úkolů veřejné a státní správy, např. oblast zdravotnictví a školství.

Jako nejvýznamnější změnu vnímám důraz na uvádění skutečného místa pobytu poživatelů dočasné ochrany, kde bohužel v minulosti byla tato informace toliko administrativní.³⁶ Četně se stávalo, a stává, že cizinec udává adresu smyšlenou, což má nežádoucí dopady nejen na oblast vnitřní bezpečnosti státu, ale je zatěžující například i pro samotné vlastníky a uživatele dotřených domů či bytů.

³⁶ Pozn. autora: dříve stačilo doložit pouze ručně vyplněné potvrzení o ubytování. Momentálně musí být potvrzení o ubytování úředně ověřeno. Nicméně často dochází k padělání razítek na těchto listinách (např. České pošty), kdy dochází k naplnění skutkové podstaty trestného činu dle § 348 trestního zákoníku. Celá věc je následně předána místně příslušnému Odboru cizinecké policie.

Mimo samotnou registrační praxi je nutné rovněž zmínit vývoj právní úpravy vůči právům a nárokům poživatelů dočasné ochrany. Dnes již uprchlík nemá možnost trvalého ubytování na náklady státu, zkrátila se doba, po kterou je mu hrazena účast ve veřejném zdravotním pojištění a v průběhu času došlo ke značnému zpřísnění problematiky humanitárních dávek. Ze zákona zmizelo například také solidární opatření vůči ubytovatelům uprchlíků z Ukrajiny.

Otázka č. 4

Domníváte se, že prováděná opatření od začátku vzniku novodobé uprchlické krize jsou účinná a Policie ČR svou roli v této problematice zvládá, společně ve spolupráci s Odborem azylové a migrační politiky?

Odpověď:

Považuji za důležité od sebe oddělit dobu, po kterou se policisté přímo podíleli na registraci a udělování dočasné ochrany, a stav, kdy plní své běžné úkoly v rámci cizinecké problematiky.

Naprosto jednoduše řečeno, policisté nejsou úředníci. Způsob jednání, pečlivost při administraci úkonů, samotné ztotožnění se s principy dočasné ochrany, tak nebyly z mého pohledu vždy ideální. Na druhou stranu, bez jejich aktivního zapojení by se migrační vlnu nikdy nepodařilo zvládnout, a to i za cenu sníženého komfortu žadatelů a chyb v agendových informačních systémech či při samotném vyhodnocování žádostí.

Veškerá další opatření policie považuji za systémově nastavená, byť v některých částech došlo k reflexi na problematiku dočasné ochrany. Policisté v rámci krajských asistenčních center zajišťovali například ztotožňování osob, vyhodnocování oprávněnosti pobytu cizinců, vyhodnocování případného přestupkového jednání cizinců. Nad rámec přímého výkonu zajišťovali a zajišťují místní šetření v udaných místech pobytu, podílejí se na šetřeních ve vztahu k problematice nelegálního zaměstnávání a jiné. V těchto agendách byli a jsou policisté precizní a bez jejich nasazení by nebylo možné udržovat systém vstupu a pobytu cizinců bezpečný (nejen s dočasnou ochranou). Je nutné si totiž neustále připomínat, k jak velkému nárůstu počtu cizinců v České republice došlo. V Praze je každý 4. obyvatel cizincem.

V současnosti se Odbor azylové a migrační politiky velmi soustředí na již několikrát vzpomenutou problematiku reálného místa pobytu cizinců, k tomu ve

spolupráci s Policií ČR vytvořil robustní kontrolní mechanismus jak předkládaných dokladů, tak i následného pobytu na adresách, které nejsou vyhodnoceny jako účelově uvedené. Více než 40 % uvedených míst pobytu neodpovídá skutečnosti a jen v Praze dochází ročně k místním kontrolám nižších desítek tisíc poživatelů dočasné ochrany.

Otázka č. 5

Jak hodnotíte podporu nebo tlak, nařízení a směrnice ze strany Evropské unie v rámci uprchlické krize?

Odpověď:

Vzhledem k principům fungování Evropské unie trvají procesy schvalování evropských předpisů velmi dlouho dobu. Aktuální potřeba řešení vůči přicházejícím uprchlíkům však přiměla Evropu k nebývalé rychlosti. Již 04. 03. 2022 bylo přijato prováděcí rozhodnutí Rady, které instrumenty dočasné ochrany aktivovalo a definovalo. Bez rychlé reakce by jednotlivé státy řešily situaci naprosto roztržitým způsobem, což by vedlo k nežádoucímu a nekontrolovanému pohybu osob v schengenském prostoru a zahlcení vnitrostátních orgánů zabývajících se migrací.

V průběhu roku 2022 zpřístupnila Evropská komise databázi osob poživajících dočasnou ochranu, což umožnilo členským státům reagovat na případnou sekundární migraci, jak pobytově, což byl případ České republiky, tak případně z hlediska nároků na humanitární podporu.

Česká republika získala prosledy z Evropské unie prostřednictvím AMIF (Azylový, migrační a integrační fond), podporovala ji při řešení migrační vlny, také celá řada mezinárodních organizací zaměřujících se na problematiku migrace. Díky této podpoře bylo možné zefektivnit postupy vůči žadatelům o dočasnou ochranu.

Bylo rovněž možné vnímat prestiž, kterou Česká republika způsobem řešení migrační vlny získala. Systém asistenčních center byl opakovaně výborně hodnocen mezinárodními návštěvami pro svou organizovanost, efektivitu práce, propustnost, ale i bezpečnost procesů.

Kde však spatřuji rezervy je nepropustnost informací o pobytu a pohybu cizinců v rámci schengenského prostoru. Obecným zacílením rozhodnutí Rady a současně velmi výhodným postavením držitelů dočasné ochrany, zde může vznikat prostor pro

legalizaci pobytu osob, které by neměly mít nárok na udělení ochrany. Rozhodnutí Rady se vztahuje na osoby vysídlené z Ukrajiny z důvodu vojenského konfliktu, nicméně vnitřní motivaci získat dočasnou ochranu mají mnohdy osoby, které tuto obecnou podmínku nesplňují. Nemusí se přitom dokonce ani jednat o Ukrajince, ale třeba také občany Evropské unie, kteří současně disponují ukrajinským cestovním dokladem. Nebo se jedná o osoby, které dlouhodobě pobývají v jiných členských státech Evropy. Evropské státy však takové informace nesdílejí, což vede k situacím účelového získání dočasné ochrany a požitků z toho vyplývajících. Považuji za důležité vnímat, že takové osoby nemají často motivaci na integraci ve společnosti a hrozí jejich deliktní chování.

Otázka č. 6

Pokud byste mohl změnit nebo zlepšit postup v rámci policejní spolupráce s uprchlíky, co by to bylo? Jaké legislativní nebo organizační změny byste považoval za přínosné?

Odpověď:

Migrační vlna pomohla jednoznačně zefektivnit spolupráci odboru azylové a migrační politiky s odbory cizinecké policie. Díky zpočátku vynucené četnosti spolupráce došlo k zintenzivnění komunikace a zefektivnění spolupráce. Výsledkem bylo vytvoření robustního systému motivujícího žadatele a držitele dočasné ochrany přistupovat k plnění zákonných povinností odpovědně a fakticky. To je totiž model, který přicházející osoby mnohdy nemají nastaven.

Národní právní úpravu považuji za zdařilou, reflektující vývoj migrační vlny a bezpečnostní potřeby státu.

Nicméně musím uvést 2 situace, které v této problematice považuji za nesprávně upravené, byť mají své důvody.

Považuji za nešťastné, že Česká republika nemůže ve většině případů vyhostit nežádoucí cizince, například recidivní pachatele trestné činnosti.

Druhá situace nutně opět souvisí s problematikou faktického místa pobytu vysídlených osob. V českém migračním právu neexistuje povinnost ubytovatele hlásit ukončení ubytování cizince, pouze jeho přihlášení. V praxi se tak děje, že jsou na

konkrétní adrese uvedeny desítky či stovky cizinců a orgány veřejné moci tak reálně nemají přehled o jejich skutečném pohybu. Jednalo by se o jednoduché administrativní opatření, které by ale významně zvýšilo relevanci informací v registru osob a současně by zkomplikovalo činnost zprostředkovatelů a fiktivních ubytovatelů.